T. B. M. M.
TUTANAK DERGİSİ

28 inci Birleşim

1 . 11 . 1990 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	407
II. — YOKLAMALAR	409,428
III. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	409
A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR	*409*
1. — Nevşehir Milletvekili Cemal Seymen'in, Bağ-Kur sigortalılarının reçete bedellerinin geç ödenmesi ve bu sebeple ezcanelerin direniş eylemlerine ilişkin gündem dışı konuşması	409:411
2. — İzmir Milletvekili Halil Çulhaoğlu'nun, Bursa İli Karacabey İlçesi Kaymakamının tutum ve davranışlarına ilişkin gündem dışı konuşması	411:413
3. — İstanbul Milletvekili M. Ali Eren'in, İnsan Hakları Derneği genel kurulundan sonra üç yurttaşın gözaltına alınmalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve Adalet Bakanı Mahmut Oltan Sungurlu'nun cevabı	413:417

Sayfa

IV. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER 417,425,428

1. — 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisinin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine, 818 Sayılı Borçlar Kanununun 83 üncü Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine, 3095 Sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna Bir Madde Eklenmesine, 2664 Sayılı Tapu Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/644) (S. Sayısı : 398) 417

2. — 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında 17.1.1990 Tarihli ve 3599 Sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Millî Eğitim Komisyonu Raporu (1/672, 3/1114) (S. Sayısı : 411) 417:419

3. — Malatya Milletvekili Yusuf Bozkurt Özal'ın, 21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/389) (S. Sayısı : 451) 419:424,425: 428,428:433

V. — SORULAR VE CEVAPLAR 434

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI *434*

1. — Diyarbakır Milletvekili Fuat Atalay'ın, Şırnak İli Cizre ilçesi Düzova Köyünden bir vatandaşın gözaltına alınma ve ölüm nedenine ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun yazılı cevabı (7/1542) 434:435

2. — Kütahya Milletvekili Mehmet Korkmaz'ın, Kütahya Devlet Hastanesinin doktor ve sağlık personeli sorununa ilişkin sorusu ve Sağlık Bakanı Halil Şıvgın'ın yazılı cevabı (7/1574) 435:437

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 15.00'te açılarak iki oturum yaptı.

Ankara Milletvekili Hüseyin Barlas Doğu, Parlamentolararası Birlik'in Urugay'ın Punta Del Este kentinde 15 - 20 Ekim 1990 tarihlerinde yapılmış olan 84 üncü Konferansına ilişkin gündem dışı bir konuşma yaptı.

Sinop Milletvekili Özer Gürbüz'ün, Sinop Millî Eğitim Müdürünce yapılan atamalara,

İzmir Milletvekili Türkân Akyol'un, yükseköğretim kurumlarında ikinci bir lisans ve lisansüstü eğitimin yıllık ödentisine;

İlişkin gündem dışı konuşmalarına Millî Eğitim Bakanı Avni Akyol cevap verdi.

Gelen kâğıtlarda ve gündemde yer alan iki kanun tasarısının görüşülme sıralarına ilişkin Danışma Kurulu;

Gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında yer alan 832 sayılı Sayıştay Kaanununun Değiştirlimesine Dair Kanun Teklifinin (S. Sayısı : 451) altıncı sıraya alınmasına.

Gündemin ilk altı sırasındaki kanun tasarı ve tekliflerinin görüşmelerinin 1.11.1990 Perşembe günü çalışma süresi içinde bitirilmemesi halinde, görüşmeler tamamlanıncaya kadar çalışma süresinin uzutılmasına ilişkin ANAP Grubu;

Önerileri kabul edildi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine, 818 sayılı Borçlar Kanununun 83 üncü Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine, 3095 Sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin Kanuna Bir Madde Eklenmesine, 2644 sayılı Tapu Kanununun Bir Maddesinin Yüyrürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu,

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında 17.1.1990 Tarihli ve 3599 sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Millî Eğitim Komisyonu;

Raporlarının (1/644) (S. Sayısı : 398) (1/672), (3/1114) (S. Sayısı : 411) görüşmeleri, ilgili komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından ertelendi.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun Tasarısı (1/478) (S. Sayısı : 461) ile,

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifinin (2/408) (S. Sayısı : 460), yapılan görüşmelerden,

27.12.1989 Tarih ve 3595 sayılı 1990 Malî Yılı Bütçe Kanununun Türkiye Büyük Millet Meclisi Kısmında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/330) (S. Sayısı : 450) ile,

İthalde Alınacak Damga Resmi Hakkında Kanun Tasarısının da (1/751) (S. Sayısı : 479), yapılan açık oylamalardan;

Sonra, kabul edilip kanunlaştıkları açıklandı.

1 Kasım 1990 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşime 18.12'de son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Aytekin Kotil

Kâtip Üye	Kâtip Üye
Çanakkale	Edirne
Mümin Kahraman	*İsmail Üğdül*

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili Aytekin Kotil

KÂTİP ÜYELER : Mümin Kahraman (Çanakkale), İsmail Üğdül (Edirne)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 28 inci Birleşimini açıyorum

II. — YOKLAMA

BAŞKAN — Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır. Salonda bulunun sayın milletvekillerinin, işaret buyurmalarını rica ediyorum.

(İstanbul Milletvekili Namık Kemal Zeybek'e kadar yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Toplantı yetersayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Üç arkadaşımız gündem dışı söz istemişlerdir, kendilerine söz vereceğim.

III. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

1. — Nevşehir Milletvekili Cemal Seymen'in, Bağ-Kur sigortalılarının reçete bedellerinin geç ödenmesi ve bu sebeple eczanelerin direniş eylemlerine ilişkin gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — Nevşehir Milletvekili Sayın Cemal Seymen, Bağ-Kur sigortalılarının reçete bedellerinin geç ödenmesi ve bu sebeple eczanelerin direniş eylemi hakkında gündem dışı söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Seymen. (SHP sıralarından alkışlar)

CEMAL SEYMEN (Nevşehir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sözlerimin başında, hepinizi en derin saygılarımla selamlarım.

Sayın milletvekilleri, bilindiği gibi, Bağ-Kur, 1 Ocak 1989 tarihinden itibaren, sigortalılarına sağlık hizmeti vermeye başlamıştır. Bu tarihten beri, Bağ-Kur sigortalıları, eczanelere giderek, Kurumla yüzde 5 iskonto çerçevesinde anlaşma yapan eczanelerden, Bağ-Kur adına ilaçlarını -katılım paylarını aile fertleri ödeyerek- almakta ve Kurum, her ay sonu, biriken reçeteler için eczanelerin kestiği fatura karşılığında borcunu ödeme taahhüdüne giren bir anlaşma yapmıştır.

Bağ-Kur ile eczaneler arasındaki sözleşme hükümlerine göre, eczanelerin fatura bedellerinin ödenmesi, reçetelerin ve faturanın Bağ-Kur'a tesliminden itibaren 15 işgünü içerisinde olacaktır. Ancak, sözleşmenin bu şartına, Bağ-Kur, uygulamayı başlattığı günden beri bir kez dahi uyabilmiş değildir.

Ayrıca, Bağ-Kur ile eczaneler arasındaki sözleşmede 15 gün içerisinde ödenme hükmünün dışında, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Bütçe ve Malî Kontrol Genel Müdürlüğü 1 Mayıs 1990 tarihli yazısında, 19 Şubat 1990 tarih ve 21438 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 1 seri numaralı 1990 Malî Yılı Bütçe Uygulama Talimatının 4.3 bölümünde "Eczanelerden İlaç Temini" başlığı altında yer alan (f) bendi, "15 Mayıs 1990 tarihinden geçerli olmak üzere aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

(f) Kurumlar, reçeteler üzerinde gerekli incelemeyi yaptıktan sonra, bedellerini, reçetelerin kuruma verildiği tarihi izleyen 15 ila 20 nci işgünleri arasında ödeyeceklerdir" diyerek, Sayın Adnan Kahveci imzasıyla, bir genelge resmî kurumlara gönderilmiştir. Bu genelgeye de rağmen, Bağ-Kur'un ödemeleri 15 ila 20 işgünü değil, 100 işgününü aşarak dört beş ayı bulan gecikmelere uğramıştır. Bu gecikmeler karşısında, eczaneler fevkalade iyi niyetle, Bağ-Kur Bölge Müdürlükleri Genel Müdürlüğü nezdinde müteaddit girişimlerde bulunmuşlardır.

25 Mayıs 1989 tarihinde İstanbul Eczacı Odası, Bağ-Kur Bölge Müdürlüğü, Genel Müdürlüğü, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı nezdinde yazılar yazmış, 8 Haziran 1989'da Türk Eczacılar Birliği merkez heyetine başvurmuş, 28 Ocak 1990 tarihinde İstanbul Eczacılar Odası Bağ-Kur Bölge Müdürlüğü ile toplantılar yapıp sorunlarını anlatmış, 7 Şubat 1990 tarihinde İstanbul, Ankara, İzmir Eczacı Odaları, Bağ-Kur Genel Müdürü ile görüşerek dertlerini anlatmışlar, 16 Şubat 1990 tarihinde, İstanbul Eczacı Odası Bağ-Kur ile ayrı bir anlaşma protokolü yapmış, 22 Mayıs 1990 tarihinde İstanbul Eczacı Odası Bağ-Kur İstanbul Bölge Müdürlüğünde toplantılar düzenlemiş; ama bütün bunlardan bir sonuç alamayınca, 14 Mayıs 1990 tarihinde direnişe geçmeyi kararlaştırmasına rağmen ve 11 Haziran 1990 tarihine kadar da süre vermesine karşın, Bağ-Kur sigortalılarının mağdur olmaması için bu direnişini bugüne kadar ertelemiştir.

Nihayet, 15 Ekim 1990 tarihinde Ankara Eczacı Odası, ödemelerin 4 aya çıktığını kınayan bir telgrafla Bağ-Kur Genel Müdürlüğüne başvurduğu halde, Eczacılar Birliği Merkez Heyeti, Sayın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanıyla görüşme imkânları aradığı halde, bu görüşmeleri gerçekleştirememelerine ve bugüne kadar da sorunlarına çözüm bulamamalarına karşın; dün, 31 Ekim 1990 tarihinden başlayarak, 6 Kasım 1990 tarihine kadar, bir uyarı eylemi gerçekleştirme kararı almışlardır.

Bu karara göre, 31 Ekim den 6 Kasıma kadar, Bağ-Kur siğortalıları ilaçlarını alabilmek için eczanelere başvurduklarında, eczacılar, Bağ-Kur sigortalılarından reçete bedellerini peşin tahsil edecekler, kendi adlarına bir fatura tanzim ederek, bu faturadan yüzde 5 iskonto düşecekler ve bu faturayla da, sigortalılar Bağ-Kur Genel Müdürlüğüne başvurarak reçete bedellerini talep edeceklerdir.

Değerli arkadaşlarım, elimdeki en son istatistiklere göre, 5 milyona yakın Bağ-Kur'lu sağlık hizmetlerinden yararlanıyor. Bağ-Kur sigortalıları ve Bağ-Kur emeklileri, bilindiği gibi, yüksek miktarda prim ödedikleri halde, çok düşük emekli aylıkları almaları konusunda sürekli sızlanma halindeler. Gerçekten de, Bağ-Kur'un pirimleriyle emekli aylıkları arasında hakkaniyetle bağdaşmayacak ve aktuerya hesaplarıyla da uzaktan yakından ilgisi olmayan bir adaletsizlik hepinizin bilgisi dahilinde. Hal böyle iken, bir de Bağ-Kur emeklilerinin ve Bağ-Kur sigortalılarının, ilaç alma konusunda, Bağ-Kur Genel Müdürlüğünün bu vurdumduymazlığı yüzünden, eczanelerde sağlık hizmetinden mahrum kalmaları, ilaç bedellerini peşin ödeyecek para bulamamaları yüzünden ilaçlarını alamamaları gibi bir sorunla karşı karşıya kalmaları pek kuvvetle muhtemeldir.

Eczacılar ve eczacı teşekkülleri son derece iyi niyetle, bugüne kadar sabretmişlerdir. Ancak, eczaneler, Bağ-Kur'un üç veya dört ayı bulan geç ödemeleri yüzünden, depolara ödemelerini yapamamaktadırlar; senetleri protesto olmakta, çekleri karşılıksız çıkmaktadır. Bu arada, gelen ilaç zamlarından yararlanamamaktadırlar; sürekli sermaye erozyonuna uğramaktadırlar.

Kısacası, tek kelimeyle, Türkiye'deki eczaneler, Bağ-Kur'un bu tutumu yüzünden, iflasın eşiğine gelmişlerdir.

Değerli milletvekilleri, sigortalısına sağlık hizmeti veren sözleşmeli eczacılara, biraz önce arz etmeye çalıştığım sözleşme hükümleri gereğince ve ona ilaveten Maliye ve Gümrük Bakanlığı Bütçe Malî Kontrol Genel Müdürlüğünün genelgesi uyarınca, 15-20 işgününde ödeme yapması gerekirken yapmayan Bağ-Kur, sigortalılarının ve eczanelerin ekonomik haklarını gasb ederek ödemeleri geciktiren, hekim tarafından reçeteye yazılan ilaçları keyfî olarak "öderim-ödemem" diye ayıran, sözleşmeli eczanelere olan borcu şu anda 40 milyar lirayı aşan bir Kurum haline gelmiştir.

Kurum bu konuda yeterli altyapı ve teşkilatlanmayı yapamamıştır ve primlerini tahsil edemiyor mazereti arkasına sığınılamaz. Bu denli ödeme güçlüğü içerisinde bulunan ve Sağlık Bakanlığının hastanelerine ve eczanelere 40 milyara yakın borcu bulunan Kurum; bu arada, Osmanlının, son döneminde, borç içinde yüzerken, Dolmabahçe Sarayını inşa ettirmesi gibi, Bağ-Kur Genel Müdürlük sarayı inşa ettirmeye kalkmakta ve Resmî Gazetede ilanı yayınlanan bir proje yarışması düzenlemektedir.

Bağ-Kur'un, Sosyal Sigortalar Kurumunun, Emekli Sandığının prim alacaklarını tahsil etmek için Maliye ve Gümrük Bakanlığını, İller Bankasını, bütçe kanununa eklenen maddelerle tahsildar durumuna getirdikleri de hepimiz tarafından hayretle izlenen bir gerçektir.

Değerli arkadaşlarım, bu nedenle, Bağ-Kur, "prim alacağımı tahsil edemiyorum" mazeretinin arkasına sığınamaz, "gerekli örgütlenmeyi yapamıyorum" mazeretinin arkasına sığınamaz. Zaten, emeklilere, emekli maaşında yaptığı haksızlığı gidermekteki sorumsuzluğu ortada dururken, bir de, bu konuda sağlık hizmetlerinden sigortalılarını yararlandırmak konusunda da vurdumduymazlığına devam etmeye Bağ-Kur'un hakkı yoktur.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımızın bugün burada bulunmaması da bu konu açısından bir talihsizliktir. Bir yandan Türkiye Eczacılar Birliği Merkez Heyeti, diğer yandan Türkiye'deki eczacı odaları bu konuda kendisine ulaşma güçlüğü çekerken, bugün biz de üzülerek ifade edeyim ki, milletvekili olarak kendisine şahsen seslenme imkânı burada bulamadığımızdan dolayı üzgünüz. İnanıyorum ve diliyorum ki, Sayın Bakan, kendisinin güzelliğinden, zarafetinden ve temiz kalbinden beklenen girişimleri, hükümet etme anlayışına da yansıtır ve bugün burada bir bölümünü arz etmeye çalıştığım sorunlara çözüm bulur.

Beni dinlediğiniz için teşekkür eder, hepinize saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Seymen.

2. — İzmir Milletvekili Halil Çulhaoğlu'nun, Bursa İli Karacabey İlçesi Kaymakamının tutum ve davranışlarına ilişkin gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — İzmir Milletvekili Halil Çulhaoğlu, Bursa Karacabey Kaymakamının tutum ve davranışı hakkında gündem dışı söz istemiştir.

Buyurun Sayın Çulhaoğlu.

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Sayın Başkanım, değerli millevekilleri Bursa İli Karacabey İlçesi Kaymakamı Sayın Zeki Özkan'ın kızının, türbanla derslere devam etmesi, türban taktığı gerekçesiyle de İstiklal Marşı törenlerine katılmayışı, bu olay karşısında da Kaymakamın, laik, çağdaş Türkiye Cumhuriyetinin bir kamu görevlisi gibi değil de, dine dayalı

idarenin temsilcisi izlenimi veren, o endişeyi bizde uyandıran davranışları nedeniyle söz aldım. Yüce Heyetinizi, bu vesileyle selamlıyorum.

Bursa Karacabey İlçesi Kaymakamının değerli kızı, imam-hatip ortaokulu üçüncü sınıf öğrencisidir. Yasaların, yönetmeliklerin açık hükümlerine rağmen, derslere türbanla girmesine izin verilen, hatta türban taktığı gerekçesiyle, Ulusal Kurtuluş Savaşımızın simgesi İstiklal Marşımızın, hafta başı ve hafta sonlarında yapılan törenlerine katılmayan bir öğrencidir. Bu davranışları nedeniyle, okul müdürü ve idarecilerince öğrenci uyarılmamış, yasa ve yönetmeliklere uyması, öğrenciden istenmemiştir. Hakkında disiplin soruşturması açılması bir tarafa, müdür ve bazı öğretmenlerce de, öğrencinin bu tavrı, davranışı desteklenmiştir. Başörtüsüne karışılmaması, üst makamlardan da bu konuda destek görüleceği, okul müdürlüğünce ve idarecilerce ifade edilmiştir.

Sayın Kaymakama, kızının türbanla derslere girdiği, türban taktığı gerekçesiyle İstiklal Marşı törenlerine katılmadığı söylendiğinde, yasaların yönetmeliklerin uygulanmasından öncelikle sorumlu olması gereken, çağdaş, laik, hukuk devleti ilkelerine inanmış Cumhuriyetin kamu görevlisi gibi değil de çağdışı, dine dayalı idarenin temsilcisi gibi, "Benim için öncelikli olan, dinin emirleridir. Benim için, dinin emirleri geçerlidir" diyerek, laik Türkiye Cumhuriyetine son günlerde toplumca endişe ile izlenen laikliğe yönelmiş saldırılara bir yenisi daha eklenmiştir.

Laik Türkiye Cumhuriyeti kamu görevlisinin çağdaş hukuk devleti kurallarına uymayıp, laikliğe aykırı kurallarla toplumu yönetmeyi düşlediği izlenimi veren bu tavrın, bir kamu üst yöneticisinden gelmesi, cumhuriyetin büyük tehlikelerle karşı karşıya olduğunu hissettirmektedir.

Konu, Bursa Valisine iletildiğinde, Sayın Vali basına demeç vererek, "bu çağda, bu çağdışı zihniyette insanların olmasını üzüntüyle karşıladığını" bildirmiş; ama, ne okuldaki idareciler ve ne de kaymakam hakkında hiçbir soruşturma açmamıştır. Kendisiyle telefonla görüşüldüğünde, basına demeç verdiği halde, konudan haberi ve bilgisinin olmadığını söyleyen Sayın Vali, konuya duyarsız kalmış, tutarsız davranmıştır.

Yasalara, yönetmeliklere uyulmasını sağlamak zorunda olanlar sessiz kalıyorlar, sessiz kalmak zorunda bırakılıyorlar. Kamu yöneticilerinin geldiği konum, tutum ve davranışları endişe vericidir. Aslında, konunun özünde, geçmişten bu yana siyasal iktidarların, iktidarda kalabilmenin çözümünü, toplumun tutuculuğunda ve çıkar hesaplarına dayalı din sömürüsünde görmesi yatıyor. Fırsat çıktıkça laikliğe karşı yürütülen kampanyalara katılınıyor veya en azından karşı çıkılmıyor, aynı zamanda da Atatürkçü görünülüyor...

Şu anki İktidarın ve geçmişteki bazı iktidarların, iktidarda kalabilmek, iktidara gelebilmek uğruna, din sömürüsü yaparak, laik cumhuriyetten verdikleri ödünler neticesinde, laik cumhuriyet, bizzat ona sahip çıkması gerekenlerce, yöneticilerce verilen tavizlerle baltalanıyor.

Türbanın simge haline getirilişinin arkasında, sempatizan toplama amacı olduğu, türban bahanesinin altında, teokratik devlet idaresinin hedeflendiği, MİT ve Emniyet Genel Müdürlüğünce de saptanmıştır. Özellikle dışarıdan desteklenen radyo yayınlaryla, camilerde, okullarda türban propagandası yapılması, açıkça istenmektedir. Türban simgesi altında, inanç özgürlüğüyle masumlaştırılan, ama aslında hedefi demokrasiye yönelik ideolojik tehditler, sorumsuz yöneticilerin davranışlarıyla her geçen gün daha endişe verici boyutlara ulaşmaktadır.

Din adına, "Mevlit" adı altında eylemler yapılıyor Ulu Önder Atatürk'e kurduğu laik cumhuriyete karşı şeirat düzeninin savunucusu olan Said-i Nursi için sözde, ölüm yıldönümünde mevlit okunuyor; buna da yönetenlerce izin veriliyor. Özellikle de cumhuriyetimizin kuruluş yıldönümünün kutlanmasından bir gün önce, hedefi açıkça belli olan irtica hareketlerine bu iznin verilmesi düşündürücüdür. Özellikle, bazı siyasî partilere mensup dokuz milletvekilinin de Said-i Nursi'yi anma törenlerinde bulunması, demokrasimiz adına endişe vericidir. (SHP sıralarından alkışlar)

Şeriat devletine karşı çıkan tüm cumhuriyetçiler, din sömürüsünü engellemek, laikliği savunmak ve gerçekleştirmek zorundadır. Bireyin ve toplumun özgürlüğü ve demokratikleşmesi için, laikliğin sağlanması, temel koşullardandır.

Cumhuriyetimizin karanlık bir çağa götürülmesine engel olması gerekenlere, özellikle ülkeyi yönetenlere bir kere daha hatırlatmak istiyorum: Anayasamızın 2 nci maddesi, "Türkiye Cumhuriyeti, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletidir" der; 24 üncü maddesi, "kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasî ve hukukî düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırmak amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini ve din duygularını istismar edemez" demekte. Eğitim ve öğretim hakkını düzenleyen 42 nci madde, "eğitim ve öğretimin, Atatürk ilkeleri ve devrimleri doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre yapılacağını, bu esaslara aykırı eğitim yapılmayacağını" bildirir. 58 inci madde de, devlete, istiklal ve cumhuriyetimizin emanet edildiği gençliğin, müspet ilim ışığı altında, Atatürk ilke ve devrimleri doğrultusunda yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri almak görevini tevdi etmiştir.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Bursa Karacabey'de yaşanan olayın ciddiyetle değerlendirileceğine inanıyoruz ve diyoruz ki, Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk'ün belirlediği çağdaş uygarlık ve demokrasi yolunda ilerlemeye devam edecektir, bunu engellemeye de kimsenin gücü yetmeyecektir.

Bu duygu ve düşüncelerle Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çulhaoğlu.

3. — İstanbul Milletvekili M. Ali Eren'in, İnsan Hakları Derneği genel kurulundan sonra üç yurttaşın gözaltına alınmalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve Adalet Bakanı Mahmut Oltan Sungurlu'nun cevabı.

BAŞKAN — Son olarak, İstanbul Milletvekili Sayın Mehmet Ali Eren'e, son gözaltı olaylarıyla ilgili olarak gündem dışı söz veriyorum.

Buyurun Sayın Eren.

M. ALİ EREN (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İnsan Hakları Derneğinin pazar günü yapılan genel kurulundan sonra gözaltına alınan üç yurttaşımızla ilgili söz aldım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, grubu olmayan bir siyasî partinin mensubu olduğum için, sık sık bu kürsüden yararlanabilme imkânına sahip değilim. Tüzüğümüz, bu konuda bir hayli antidemokratik hükümler taşıyor; bağımsız milletvekilleri ve grubu bulunmayan siyasî partiler bu kürsüyü yeterince kullanamıyorlar. Bu nedenle, Sayın Başkanlığın, gerek bağımsız milletvekillerine, gerekse bize gerekli müsamahayı göstermesini bekliyorum.

Değerli arkadaşlarım, İnsan Hakları Derneğinin pazar günkü genel kurulunda, Vedat Aydın isimli bir yurttaşımız genel kurulda Kürtçe konuşmak istemiş ve Kürtçe olarak konuşmasına başlarken genel kurulu izleyenlerin bir bölümü, konuşmasını anlamadıklarını söylemişler, bu nedenle bir tercümanla bu konuşmanın tercüme edilmesini talep etmiştir; o esnada Kürtçe bilen bir avukat, bu konuşmacının konuşmasını tercüme etmiş.

Bu olaydan sonra, güvenlik kuvvetleri, hemen alarma geçiyorlar, bu yurttaşı gözaltına alabilmek için, âdeta, genel kurulun etrafını çeviriyorlar. Orada bulunan milletvekilleri de durumu biliyor. Bir hayli milletvekili o gün bu görüşmeleri izliyordu. Olayın hemen akabinde ben de oraya gitmiştim, her şeyi yakından izledim, gördüm. Tarafsız bir gözle, orada yaşadıklarımı ve sonrasını size aktarmak istiyorum.

Genel kurulun sanıyorum bitimine yakındı, bu Kürtçe konuşan şahıs dışarı çıkıp gitmek istedi; bizimle beraber yürüyordu; Güvenlik Şubesi Müdürü ve orada bulunan sivil güvenlik kuvvetleri yanımıza gelerek, bu şahsın, 2932 sayılı Yasayı ihlal ettiğini, bu nedenle de gözaltına alacaklarını beyan ettiler. Tabiî, şimdi, 2932 sayılı Yasa meşhud suçlar kavramı içinde değerlendirildiği için, bu yurttaşımızın gözaltına alınabilmesi doğaldı ve hiçbir itiraza mahal vermeden, hemen orada, kendilerine teslim ettik, alıp götürdüler.

Bu olaydan sonra, yerinden, yine bir avukat -kendisi aynı zamanda bizim Diyarbakır İl Başkanımızdır- genel kurula hitap ederek, "Sayın Başkan, biz bu dili konuşuyoruz, diyetini de ödüyoruz" şeklinde bir cümle sarf etmişti. Genel Kurul toplantısı sonunda, gerek tercümeyi yapan Avukat Ahmet Zeki Okçuoğlu ve gerekse de Diyarbakır İl Başkanımız gözaltına alındılar.

Ahmet Zeki Okçuoğlu gözaltına alınırken, Güvenlik Şubesi Müdürüyle görüştüm. Müdürün bana söylediği şuydu: "Bunu da, tercümanlık yaptığı için gözaltına alıyorum" 2932 Sayılı Yasayı ihlal edenin gözaltına alınmasını anlarım da, ona tercümanlık edenin gözaltına alınmasını, insanın, ben bir hukukçu olarak anlayamıyorum. Kaldı ki, yasalarımızda tercümanlık yapan birinin gözaltına alınmasını gerektiren bir hüküm yoktur. Ayrıca, Lozan Antlaşmasının 39 uncu maddesinin beşinci fıkrası, sadece Müslüman olmayan azınlıklar için düzenlenmiş, diğer azınlıklar için de düzenlenmiş, diğer diller için de düzenlenmiş. Lozan Antlaşmasının 39 uncu maddesinin beşinci fıkrası aynen şöyle diyor: "Türkçeyi bilmeyip kendi anadiliyle konuşanlar için, mahkemelerde tercüman kullanılabilir. "Bu fıkra düzenlenirken o günün gerçeklerinden hareket edilmiş; çünkü, Türkiye'de, bugün olduğu gibi o günlerde de Türkçe bilmeyen yüzlerce, binlerce yurttaşımız vardı.

Buradan, şuraya gelmek istiyorum: Bu arkadaşımız, 2932 sayılı Yasayı ihlal etmemiş; konuşmayı Türkçeye tercüme etmiş; ama o da gözaltına alınmış... Bir diğer kişi de, yerinden, "biz bu diyeti öderiz" dediği için gözaltına alınmış.

Daha sonra, Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısıyla yaptığımız görüşmede, "Bu üç arkadaşın 2932 sayılı Yasayı ihlalden gözaltına alınmadığını, her üçünün de 142/3'üncü maddenin ihlali nedeniyle gözaltına alındıkları" tarafımıza bildirildi. Şu anda, soruşturma da o maddeye göre yürütülüyor.

Değerli arkadaşlarım, o gün orada elliye yakın insan konuştu. Eğer 142/3 maddenin uygulanması ise maksat, -ben bir Ceza Avukatıyım- inanın, orada bulunan ve orada konuşma yapan her insanın hemen gözaltına alınması gerekirdi; ama olay bu değil, çifte standart var işin içinde. Israrla ve inatla, Kürtçeye karşı, her ne hikmetse, bir düşmanlık var. Gelin, bu düşmanlığı artık yıkalım, yenelim... Ayıptır bu; Türkiye'nin ayıbıdır.

2932 sayılı Yasa ile ilgili bir değişiklik teklifi Meclise Sayın İnönü tarafından geçen yıl Şubat ayında getirildi; Anayasa Konisyonunda reddedildi, Adalet Komisyonunda bekletiliyor. Ben, hepinizden rica ediyorum, gelin, parti farkı gözetmeksizin, siyasî partilerin kendi aralarında bir mutabakat sağlaması suretiyle bu ayıba artık bir son verelim değerli arkadaşlarım.

Şimdi, gözaltına alınanlardan ikisi, avukat. Savcılığa sorduğumuzda verilen yanıt şu: "Biz, gözaltına aldığımız sanıklarla ilgili olarak, tüm illerde aranıp aranmadıklarına dair bir araştırma yapıyoruz, onun sonuçlarını bekliyoruz, ondan sonra mahkemeye çıkarıyoruz."

Hepimiz biliyoruz ki, burada bulunan hukukçular da bilirler ki, avukatın sorgusunu emniyet yapamaz, avukatla ilgili soruşturmayı da emniyet yürütemez. Sayın Bakanımız da buradalar. Avukatlarla ilgili soruşturmayı, ancak, bizatihi cumhuriyet savcıları, bugün olaya el koyan Devlet Güvenlik Mahkemesi savcıları yürütürler; usul budur; ama her ne hikmetse, fiilen avukatlık yapan bu iki arkadaşımızla -biri yazar; çeşitli gazetelerde haftada bir gün sanıyorum yazılarına rastlıyorsunuzdur Ahmet Zeki Okçuoğlu'nun ve Türkiye'nin tanıdığı iyi bir hukukçudur. Diğer bizim il başkanımız ve Diyarbakır'da avukat- bu iki insanla ilgili olarak Devlet Güvenlik Mahkemesi, 74 ilden aranıp aranmadıklarını sorup öğrenip, ondan sonra mahkemeye çıkarmaya hazırlanıyor; bu, resmen o insanları mağdur etmektir, resmen "Siz, böyle yaparsanız, biz de böyle yaparız" demektir; ama devlet böyle yapmaz, devlet böyle davranamaz.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Cumhurbaşkanımız, Cumhurbaşkanlığı seçiminden hemen sonra bu kürsüden hepimize hitap ederken, 141, 142, 163 üncü maddelerin ve kısacası demokrasinin önündeki engellerin kaldırılmasından söz etti. Demokratik hak ve hürriyetler önündeki antidemokratik yasaların, artık, Türkiye'nin gündeminden çıkarılması gerektiğinden söz etti. Yine -ben de dinleyiciler arasındaydım- geçenlerde Meclisin açılışında aynı şeyleri söyledi; düşünce özgürlüğü önündeki engellerin kaldırılması gerektiğini Sayın Cumhurbaşkanımız bizatihi buradan ifade etti. Siyasî partilerimiz de, -özellikle Anamuhalefet Partisi, ısrarla ve inatla bu ayıbın kaldırılmasını istiyor. Ben inanıyorum ki, ANAP Grubu içinde de gerçekten bu ayıbın kaldırılması konusunda duyarlı olan insanlar var. O zaman iki yıldır niçin hâlâ bu yasalar gündemde bekletiliyor ve bir türlü çıkarılamıyor?

Sayın Cumhurbaşkanımız buradan, Meclisin savaş yetkisini devretmesi konusunda düşüncelerini belirttikten hemen sonra, bu Meclis toplandı ve yetkiyi devretti; böylesine önemli bir konuda... Ama, 141, 142, 163 üncü maddeler ve demokrasinin önündeki diğer engeller konusunda bir türlü duyarlı davranamıyoruz. Sonra, yurt dışına gittiğimizde bunlar bize soruluyor ve tabiî bu konuda oldukça zor durumlarda kalıyoruz. Ağzımızı açtığımız zaman da hemen bir dava açılıyor, buraya geliyor, burada da tehdit altındayız. Hemen 142/3 ensemizde, hemen 125 ensemizde, hemen diğerleri ensemizde...

Yapmayın! Bırakın artık bunları... Bitsin bunlar. Ülkemizde de özgürce konuşalım, dünyanın her yerinde de özgürce konuşalım ve...

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Onlara da sorun; Fransıza da İngilize de sorun; onlarda da var. Fransızların da İngilizlerin de ayıpları var; onlarda da var bunlar.

BAŞKAN — Sayın Ergüder, lütfen müdahale etmeyin.

M. ALİ EREN (Devamla) — ... bu ayıplardan kurtulalım diyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (Bağımsız sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Eren.

Cevap vermek üzere buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; gündem dışı söz alan sayın milletvekilinin öne sürdüğü hususları tetkik etme imkânını bulamadığım için detaylı bilgi verme şansına sahip değilim. Zaten, Bakanlığımla genelde alakalı bir mesele de değil; ancak, sayın milletvekilinin konuşmasının diğer bir bölümü, Bakanlığıma taalluk eden meselelere dokunduğu için, cevap verme ihtiyacını duydum.

Sayın milletvekilleri, düşünce özgürlüğü ve düşüncenin önündeki engellerin kaldırılması, elbette ki günümüzün konularından biridir. Sayın Cumhurbaşkanımız da bu mevzuda görüşlerini belirtmiştir. Muhalefet Partileri de belirli ölçülerde bu noktalardaki görüşlerini belirtmişlerdir.

Sayın milletvekili, "O günkü toplantıda elli kişi konuştuysa, bunların Türk Ceza Kanunu 142/3'ten, tutuklanması lazım gelirdi, eğer bir tutuklanma varsa" diyor. Nedir Türk Ceza Kanununun 142/3 maddesi: Türkiye Cumhuriyetinin bölünmesini, ayrı devlet kurulmasını veya ırkçılığı müdafaa eden bir madde; yani, bunları yasaklayan bir madde. O halde, bunlara aykırı konuşma demekle, Türkiye Cumhuriyetinin bütünlüğüne taaluk eden mevzuda, parçalanmasını destekleyen konuşmalar yapıldı demek istiyor arkadaşımız.

Bunlar düşünce özgürlüğü müdür? Yani, Türkiye Cumhuriyetinin bölünmesi noktasında söylenen sözler, düşünce özgürlüğü müdür? Düşünce özgürlüğünün engellenmesi midir? Bu konuşulabilir, tartışılabilir. Türkiye Cumhuriyeti bölünmelidir meselesi hakkındaki müdafaalar, bir fikir özgürlüğüdür denebilir; ama Türkiye Cumhuriyetinin birlik ve beraberliği için burada yemin etmiş bir milletvekilinin, böyle toplantılarda bulunması ve bunları konuşmasını ve bunları meşru saymasını ve bunu burada müdafaa edebilmesini hangi hukukî zemin içerisine ve hangi yemininin mantıkları içerisine oturtmamız lazım?

Yine, böyle bir milletvekilinin, -kendisinin Ceza Avukatı olduğunu söyledi- kanuna göre suç işlendiğini bildiği bir işe iştirak etmesini ve bunu bu kürsüde müdafaa etmesini hoş karşılamamız mümkün değildir.

Şimdi, halen kanunlarda suç sayılan şeylerin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde bunları korumakla, kollamakla mükellef olan, yemin etmiş bir milletvekili tarafından âdeta müdafaa edildiğini görmüş olmak da beni son derece üzmüştür.

Meselelere yaklaşırken, meselelere bakarken, evvelemirde, kendi bulunduğumuz statüyü, içinde bulunduğumuz durumu iyi değerlendirmek zorundayız. Türkiye Cumhuriyeti'nin birlik ve beraberliği için Anayasa gereği yemin etmiş bir insanın, buna uymadığını âdeta ikrar ettiği bir noktada, diğer hususlardaki beyanlarının doğruluğunu şüpheyle karşılamak elbette ki çok haksız bir duygu olmasa gerektir.

Ben, bu mevzuda, üzüntülerimi ifade ediyor, saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Başkanlık olarak bir hususu açıklamak gereğini duyuyorum.

Sayın Eren, bağımsızların ve grubu olmayan milletvekillerinin bu kürsüden gereği gibi istifade edememekte olduklarını söyledi. Bu Mecliste bulunan bütün milletvekilleri, Meclis kürsüsünden, eşit koşullarda istifade etmektedirler; kimseye ayrıcalık yapılmamaktadır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Sayın milletvekilleri, gündem dışı konuşmalar bitmiştir.

Gündeme geçiyoruz.

IV. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisinin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine, 818 Sayılı Borçlar Kanununun 83 üncü Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine, 3095 Sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna Bir Madde Eklenmesine, 2644 Sayılı Tapu Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/644) (S. Sayısı : 398)

BAŞKAN — Gündemin, "Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında yer alan, 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisinin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine, 818 Sayılı Borçlar Kanununun 83 üncü Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine, 3095 Sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna Bir Madde Eklenmesine, 2644 Sayılı Tapu Kanununun Bir Maddesinin Yürüklükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporunun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Komisyon?.. Yok.

Hükümet?.. Yok.

Dolayısıyla, bu kanun tasarısının görüşülmesi yine ertelenmiştir.

2. — 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında 17.1.1990 Tarihli ve 3599 Sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Gönderme Tezkeresi ve Millî Eğitim Komisyonu Raporu (1/672, 3/1114) (S. Sayısı : 411) (1)

BAŞKAN — 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında 17.1.1990 Tarihli ve 3599 Sayılı Kanunun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Millî Eğitim Komisyonu Raporunun müzakeresine başlıyoruz.

Komisyon ve Hükümet yerlerini almışlardır.

Komisyon raporunun okunup okunmamasını oylarınıza sunacağım; Raporun Okunmasını isteyenler... İstemeyenler... Rapor okunmadan müzakereye devam edilecektir.

Kanun tasarısının tümü üzerinde söz isteyenler?.. Kanun tasarısının tümü üzerinde söz isteyen yok.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesine karar verilmiştir.

---

(1) 411 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

1 inci maddeyi okutuyorum :

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun

MADDE 1. — 2547 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin (a) ve (b) fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 60. — a) Bir süre öğretim üyesi olarak çalıştıktan sonra Bakanlar Kuruluna veya Yasama Organı Üyeliğine seçilenler, bu görevlerde geçirdikleri süreler hesaba katılmak ve buna göre aylık dereceleri yükseltilmek, meslek unvan ve sıfatlarını kazanma ile ilgili hükümler saklı kalmak şartıyla başvurmaları halinde bu Kanun hükümlerine göre ayrıldıkları Yükseköğretim Kurumuna kadro koşulu aranmaksızın dönerler.

b) Yükseköğretim kurumlarından, mahkeme veya disiplin kararları ile çıkarılanlar hariç olmak üzere herhangi bir nedenle kendi isteği ile ayrılan öğretim üyeleri başvuruları üzerine bu Kanun hükümleri çerçevesinde kadro koşulu aranmaksızın tekrar ayrıldıkları yükseköğretim kurumlarına dönebilirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler...

1 inci madde kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 2. — 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki Geçici 34 üncü madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 34. — Bu Kanunun yayımı tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi bulunan doçentlerin, üyeliklerinin sona ermesini izleyen bir yıl içinde, ayrıldıkları yükseköğretim kurumuna başvurmaları halinde geçici 8 inci maddenin 4 üncü fıkrası hükmünden yararlanma hakları saklıdır.

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 3. — 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki Geçici 35 inci madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 35. — Bu Kanunun yayımı tarihine kadar profesörlüğe atanmış veya yükseltilmiş olanlar, 2547 sayılı kanunun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında bulunan 5 yıl kısmî statüye geçememe hükmüne tabi değildirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

3 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 3 üncü madde kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 4 üncü madde kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi okutuyorum :

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.: Yok.

5 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 5 inci madde kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarı bu suretle kanunlaşmıştır; hayırlı olsun.

3. — Malatya Milletvekili Yusuf Bozkurt Özal'ın, 21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/389) (S. Sayısı : 451) (1)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Gündemin 2 nci sırasında yer alan, Malatya Milletvekili Yusuf Bozkurt Özal'ın, 21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ıncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporunun görüşmelerine başlıyoruz.

Komisyon ve Hükümet hazır.

Komisyon Raporunun okunup okunmamasını oylarınıza sunacağım: Raporun okunmasını kabul edenler... Etmeyenler... Rapor okunmadan tasarı müzakere edilecektir.

Tasarının tümü üzerinde söz isteyen?...

Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına, Sayın Birgen Keleş söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Keleş. (SHP sıralarından alkışlar)

SHP GRUBU ADINA BİRGEN KELEŞ (İzmir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Sayın Bozkurt Özal'ın, 1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Yasasının 5 inci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Yasa Teklifi Konusunda SHP Grubunun görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum ve sizleri Grubum adına saygıyla selamlıyorum.

Anayasanın 160 ncı maddesine göre, Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleriyle, mallarını, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek, sorumluların hesap işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlevlerini yapmak üzere görevlidir. Görüleceği üzere Sayıştay, bir yüksek hesap mahkemesi ve anayasal bir yüksek denetleme kuruludur.

Sayıştay, yargı görevini doğrudan doğruya Anayasanın kendisine verdiği bir görev olarak ve bağımsız bir mahkeme kimliğiyle yerine getirir; denetleme görevini ise, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına gerçekleştirir.

Sayıştay Yasasının 19 uncu maddesi, Sayıştay Yasasıyla ilgili yasa değişiklik tekliflerinde, Sayıştay Genel Kurulunun görüşünün alınmasını emretmektedir. Bu hüküm, bugün incelemekte olduğumuz yasada yerine getirilmemiştir ve teklif hazırlanırken Sayıştayın görüşü alınmamıştır.

---

(1) 451 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

Plan ve Bütçe Komisyonundaki müzakerelere katılan Sayıştay temsilcisi de, Sayıştayın görüşü oluşturulmamış olduğu için, kuruluşun teklife ilişkin değerlendirmesi sorulduğunda, görüş bildirememiştir.

Sayıştay gibi önemli bir kuruluşun yasa değişiklik teklifini, kuruluşun kendi görüşü alınmadan -Kuruluş Yasasının emredici 19 uncu maddesine rağmen- Türkiye Büyük Millet Meclisine getirilmesi ve kabul edilmesi doğru değildi. Bu nedenle, Plan ve Bütçe Komisyonundaki müzakereler sırasında, bir süre tanınmasını ve bu süre içerisinde kuruluşun görüşünün alınmasını önerdik; ancak, ne yazık ki, görüşümüz ve önerimiz, Komisyonun ANAP'lı üyeleri tarafından reddedildi.

İncelemekte olduğumuz yasa teklifi, Sayıştay Yasasının 4 üncü maddesini değiştirerek, Sayıştay Başkan ve üyeliklerine seçilebileceklerin listesini genişletmektedir. Sayıştay Yasasının 5 inci maddesi de bu teklifle değiştirilmekte ve yaş haddine kadar görevde kalmak üzere seçilen Sayıştay Başkanının görev süresi dört yıla indirilmekte ve yeniden seçilebileceği belirtilmektedir. Ayrıca, Başkan seçimi için, Plan ve Bütçe Komisyonunun üçte iki çoğunlukla toplanması gerekirken, üçte iki çoğunluk gereği kaldırılmakta ve salt çoğunluk yeterli görülmektedir. Böylece, getirilen değişiklikle, Plan ve Bütçe Komisyonunun, sadece İktidar Partisinden olan üyelerle toplanması ve Sayıştay Başkanını seçmesi mümkün kılınmaktadır. Gerek süre, gerek toplantı çoğunluğuyla ilgili olan değişiklik, Sayıştay Başkanını, malî işlemlerini denetlemekle görevli olduğu hükümetten etkilenir hale getirmektedir.

İncelemekte olduğumuz yasa teklifi, Sayıştay Yasasının 6 ncı maddesini de değiştirmektedir. Yasanın yürürlükte olan 6 ncı maddesine göre, her boş yer için Sayıştay Genel Kurulu iki üye adayı belirlemekte ve bunlardan birini Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu seçmektedir.

Getirilen değişiklikle 2 aday yerine 3 aday belirlenmesi öngörülmektedir. 3 Sayıştay üyeliğinin boşalması halinde; eskiden böyle bir zorunluluk yokken, şimdi, seçim yapma zorunluğu getirilmektedir. Ayrıca, Sayıştay Genel Kurulu, eğer 90 gün içinde adayları belirleyemezse, o zaman, seçimin doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından yapılması öngörülmektedir.

Boş üyelik sayısı 6'dan fazla olduğu takdirde -örneğin; bu sıralarda boş üyelik sayısı 9'dur- seçimin, doğrudan Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından yapılacağı bir başka fıkrada belirtilmektedir. Bir diğer fıkrada da, halen Sayıştay Genel Kurulunda devam etmekte olan üye adaylarının seçimi 15 gün içinde sonuçlandırılamadığı takdirde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunun bu seçimi doğrudan yapacağı belirtilmektedir.

Başkan seçimi ile ilgili olan 5 inci maddede toplantı yeter sayısı ile ilgili olarak getirilen değişiklik üye seçiminde de söz konusu olmaktadır.

Bütün bu değişikliklerin gerekçesi olarak, Sayıştayda tıkanmış olan üye adayı seçimine çözüm getirileceği ileri sürülmektedir.

Sayın milletvekilleri, aslında, Sayıştayda üye adaylarının seçiminde tıkanıklık olduğu bir gerçektir. Ancak, bu tıkanma 3162 sayılı Yasayla getirilen geçici maddeyle, esas düzenin dışına çıkılmasından ve 1985 yılında 21 Sayıştay üyesinin doğrudan Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından seçilmesinden kaynaklanmaktadır. ANAP'ın 1985 yılında 3162 sayılı Yasayla getirdiği bir

geçici madde, o yıl Plan ve Bütçe Komisyonunun, Sayıştayın 21 üyesini doğrudan seçmesini mümkün kılmıştır. Söz konusu üyelerin davranışları, Sayıştay Genel Kurulunun yapmak durumunda olduğu aday belirleme işlemini engellemekte ve sonuç alınmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle de, iki yıldır 9 boş yer için 18 aday belirlenmesi gerekirken, sadece 9 aday belirlenebilmiştir.

İktidar, bu durumu bahane ederek, söz konusu değişikliği gündeme getirmektedir. Önerilen değişiklikle, Plan ve Bütçe Komisyonunun, sadece ANAP'lı üyelerle toplanması ve Sayıştay Başkanıyla Sayıştay üyelerini doğrudan belirlemesi mümkün olmaktadır. Eğer, amaç, sadece tıkanıklığı açmak olsaydı, o takdirde, sistemin kendi içerisinde bir çözüm bulunabilirdi. Örneğin, Danıştay Genel Kurulunda yapılan seçimlerde uygulanan sistem, pekâlâ Sayıştay için de benimsenebilirdi. Oysa bu yapılmamıştır; sistemin kendi içinde bir çözüm bulunması için çaba gösterilmemiş, mevcut sistem içinda çözüm aramak yerine, İktidar Partisinin çoğunlukta bulunduğu Plan ve Bütçe Komisyonuna, doğrudan seçim yapma olanağı sağlanmıştır.

Sayın milletvekilleri, bu konu, aslında sadece Sayıştayı ilgilendirmemektedir; Anayasa Mahkemesini de doğrudan etkilemektedir. 1980 öncesinde, Anayasa Mahkemesi üyelerinden biri, Sayıştay Genel Kurulu tarafından doğrudan seçilirdi. 1982 Anayasasının 146 ncı maddesi bu hükmü değiştirmiştir. Söz konusu maddeye göre, Anayasa Mahkemesi üyesi olacak kişi, Cumhurbaşkanı tarafından, Ssayıştay Genel Kurulunca belirlenen 3 kişi arasından seçilecektir. Sayıştaydan, Anayasa Mahkemesine aday olarak gönderilen kişi ve üye olan oradaki insan, 1 Temmuz 1990 tarihinde emekli olmuştur ve bugün, yerine bir başkasının seçimi söz konusudur. Cumhurbaşkanına önerilecek olan 3 isim veya hiç değilse bunlardan bir tanesinin İktidar yanlısı olması veya Cumhurbaşkanına "Hayır" diyemeyecek bir kişi olması, İktidarın, Anayasa Mahkemesinin son derece hassas olan dengesini etkileme ve Anayasa Mahkemesini, İktidarın uygulamaları aleyhine karar alamaz hale getirme olanağını verecektir.

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — İmajinasyon...

BİRGEN KELEŞ (Devamla) — Hiç değil, çok gerçek.

BAŞKAN — Sayın Ergüder, ANAP Grubu adına konuşabilirsiniz; lütfen müdahale etmeyin.

BİRGEN KELEŞ (Devamla) — Böylece, Anayasa Mahkemesinde denge bozulacak ve ileride Yüce Divan olarak çalışabilecek bir mahkeme, Cumhurbaşkanı ve İktidar yararına karar alacak bir yapıya kavuşturulmuş olacaktır.

Sayın milletvekilleri, lütfen, bir an için, İktidarda kimin olduğunu düşünmeden durumu inceleyiniz. Parlamenter demokrasinin sağlıklı işlemesinin temellerini böylesine yozlaştırmaya hakkınız var mı? Kuvvetler ayrılığı ilkesini çiğnemek, bağımsız olmaları, Anayasa tarafından emredilen yargı kuruluşlarını, İktidar Partisinin etkisine açık hale getirmek doğru mudur? Eğer, bu konular bizi ilgilendirmez -şimdi İktidarda olduğumuza göre- denetim yollarını kapatmalıyız diyorsanız, o zaman, bu yasa değişiklik teklifine olumlu oy kullanırsınız; ama, bilmelisiniz ki, bu yolda kullanacağınız oylar, parlamenter sistemin yerleşmesine ve demokrasinin sağlıklı bir şekilde gelişmesine katkıda bulunmayacaktır.

Biz, Sosyaldemokrat Halkçı Parti olarak, Sayıştayı yürütmenin kontrolüne sokacak, Anayasa Mahkemesinin hassas dengelerini İktidar yararına bozacak olan, kuvvetler ayrılığı ilkesiyle çelişen ve Anaysaya aykırı olan bu düzenlemeyi onaylamıyoruz. Bu nedenle de olumsuz oy kullanacağımızı arz ediyor ve sizlere Grubum adına saygılar sunuyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Keleş.

Doğru Yol Partisi Grubu adına, Sayın Tevfik Ertüzün; buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Sayın Başkan, değerli üyeler, Malatya Milletvekili Sayın Yusuf Özal'ın, 21.2.1967 tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirlimesine ve Bir Geçici Madde İlave Edilmesine Dair Kanun Teklifi üzerinde Doğru Yol Partisi Grubunun görüşlerini Yüce Meclise arz etmek üzere söz almış bunuyorum. Bu vesileyle, hepinizi saygıyla selamlarım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayıştay, Anayasamızın 160 ıncı maddesiyle düzenlenmiş bağımsız bir yüksek yargı organıdır. Bu organ, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleriyle mallarını, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.

Söz konusu kanun teklifiyle, bir süredir üye seçimlerinde karşılaşılan tıkanıklık giderilmek istenmektedir. Her şeyden önce, teklifte gerekçe olarak ileri sürülen Sayıştay üye seçimlerinde ortaya çıkan tıkanıklığın, böyle yasal bir düzenlemeye gidilmesinden, seçim usullerinde yapılacak bir takım tadilatlarla giderilmesi mümkündü; ancak bu yola gidilmemiş ve şu anda Yüce Meclisin önünde bulunan madde değişiklikleri getirilmiştir.

Yapılmak istenen nedir?.. Her şeyden önce, Plan ve Bütçe Komisyonunun, Sayıştay Başkanının seçimi sırasında mevcut kanunla belirlenen toplantı nisabı değiştirilmektedir. Bu toplantı nisabı üçte ikidir. Bu üçte iki oranı üçte bire indirilmektedir ve bunun da, Meclis İçtüzüğüne uyumunu sağlamak maksadıyla yapıldığı ileri sürülmektedir. Ancak, Sayıştay Başkanının seçimi için yapılacak olan Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısı, herhangi bir komisyon toplantısı olarak mütalaa edilemez; bunun, kendisine mahsus özelliği ve hassasiyeti vardır.

Bu itibarla, kanun koyucu burada üçte iki çoğunluk aramıştır. Üçte iki çoğunluk nedir?.. 40 üyeli Plan ve Bütçe Komisyonunda 27 üyedir. Bugün, İktidar Partisinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki üye sayısı zannedersem 23 veya 24'tür. Demek ki, Sayıştay Başkanının seçimiyle ilgili olarak, Plan ve Bütçe Komisyonunun toplanabilmesi için, mutlaka, İktidar Partisinin, muhalefet partilerinin desteğine ihtiyacı vardır.

Şimdi, bu nisap üçte iki'den üçte bire indirilmekle, böyle bir ihtiyaç ortadan kalkmakta, tamamıyla, Plan ve Bütçe Komisyonunun İktidar kanadının üyeleriyle, Sayıştay Başkanını seçmek için, Komisyon toplanabilmekte ve bilinen salt çoğunlukla da, yani "15 üyeyle toplanabilir ve 8 üyeyle de Sayıştay Başkanını seçebilir" hale getirilmek istenmektedir.

Değerli üyeler, bu durum, en azından, mevcut anayasal kuruluşlar arasındaki dengeyi, Sayıştay Başkanı aylehine bozacak bir sonuç yaratacaktır.

Sayıştay üyelerinin seçiminde ise şu değişiklik getirilmektedir: Sayıştayda 3 üyeliğin boşalması halinde, seçim zorunluluğu getirlmektedir. Eğer 90 gün içinde, Sayıştay Genel Kurulu bu seçimi neticelendiremezse, Plan ve Bütçe Komisyonu, doğrudan devreye girerek, seçimi kendisi yapma imkânını elde etmektedir. Ayrıca, boş üyelik sayısının 6'yı aşması halinde de, Sayıştay Genel Kuruluna hiç gerek kalmadan, doğrudan doğruya, Plan ve Bütçe Komisyonu, bu seçimi yapabilir hale getirilmektedir. Böylece, Sayıştay Genel Kurulu, hem Başkanıyla hem de üyeleriyle, iktidar partisi tarafından belirlenir hale gelecektir.

Değerli üyeler, ayrıca, bu yapılırken, Sayıştay Kanununun 19 uncu maddesi de ihlal edilmiştir. 832 sayılı Sayıştay Kanununun 19 uncu maddesi demektedir ki, "Sayıştaya ilişkin olarak yapılan kanun tasarısı ve teklifleri hakkında, görüşlerini tespit etmek, vize ve denetleme işleri için yönetmelikler yapmak, Genel Kurulun görevleri arasındadır." Yani, böyle bir değişiklikte mutlaka Sayıştay Genel Kurulunun görüşünün alınması gerekmektedir; ama, bu görüş alınmamıştır. Plan ve Bütçe Komisyonunuda yaptığımız müzakereler sırasında, Sayıştayı temsilen Komisyonda bulunan yetkiliye bu soru müteaddit defalar sorulmuş, "Buraya, bu değişiklik konusunda, Sayıştay Kanununun emrettiği, Sayıştay Genel Kurulunun görüşünü alarak gelidiniz mi?" denmiş ve Komisyonda bulunan yetkili, "böyle bir görüşün olmadığını" ifade etmiştir. Demek ki, bu değişiklik yapılırken, Sayıştay Kanununun 19 uncu maddesi de dikkate alınmamıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bu değişiklikle, Sayıştay, İktidar Partisinin kontrolüne geçirilmek istenmektedir ve Meclisin en önemli görevi olan denetim işlevi tarafgir bir yaklaşıma sahne olacağı için, Meclis denetimi gerçek etkinliğinden uzaklaşacaktır.

Bu teklifi, fevkalade talihsiz ve birtakım devlet mekanizmasını maceralara da sürükleyecek bir girişim olarak değerlendirmekteyiz. Anayasamızın öngördüğü kuvvetler ayrılığı prensibi bu değişiklikle ciddî yara alacaktır.

Bu görüşlerle, kanun teklifine muhalif kalacağımızı ifade eder, Yüce Meclisi saygıyla selamlarım. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ertüzün.

Başka söz isteyen?..

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Şahsım adına söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, Sayıştayla alakalı tadilatı, partiler arasında bir mevzu olarak, iktidar-muhalefet mevzuu olarak ele almamakta büyük yarar görüyorum.

Demokrasi, müesseseler arasında bir denge rejimidir. Bu itibarla, Büyük Millet Meclisi adına devletin gelir giderini en geniş ölçüde murakabe eden bir organ müzakere edilirken, ben isterdim ki, Meclis Başkanlık Divanından bir arkadaş, -hükümet üyesi olarak değilde- Encümenin yanında vazife alsın. (ANAP sıralarından "Var" sesleri)

Bu itibarla, bu müesseseyi, demokratik rejimin beşiği olan ülkelerdeki tatbikat yönünde ele alırsak, Türkiye için fevkalade isabetli hareket etmiş oluruz kanaatini taşımaktayım, Muhterem heyetinize, bu mevzuda çok değerli bir maliye profesörümüzün bir makalesinden bir pasaj okamak istiyorum. İstanbul Üniversitesi maliye Profesörlerinden Sayın Bedî Feyzioğlu, 18 Ekim 1990 tarihli Milliyet Gazetesendeki bir yazısında, Sayıştayla alakalı olarak aynen şunları söylemektedir: "Bütçe müessesesi ile parlamenter sistemin beşiği olan İngiltere'de, Avam Kamarasında bütçe hesaplarını kontrol etmekle yetkili komisyonun Public Account Commetee, başkanı, mutlaka muhalefete mensup bir milletvekilidir. Çoğu zaman, bir evvelki kabinede maliye bakanlığı yapmış olan veya gölge kabinede maliye bakanı olması beklenen bir parlamenter, bu komisyonun başkanlığına getirilir. Bu sayededir ki,İngiltere'de parlamento, bütçe hakkını, bütçenin onanması safhasından ziyade bütçe hesaplarını kontrol etmek ve kontrol ve murakabesinde tam bir müessiriyetle kullanmak imkânını bulur."

Esasen, memleketimizde, Profesör Reuten, Siyasal Bilgiler Fakültesindeki hocalığı esnasında şunu söylemiştir; "Sizde, daha çok, Parlamento, bütçe üzerinde duruyor; halbuki, bütçe, muhammen birtakım rakamları ifade eder; asıl üzerinde durulması lazım gelen, kati rakamlardır. Bunun üzerinde hiç durmuyorsunuz" diyor ki, hakikaten doğrudur.

Ama, hamd olsun, 1961'den itibaren, Anayasamız, bütçe kanunlarıyla birlikte, daha evvelki yılın kesinhesap kanunlarının da Meclise sevk edilmesine ve bu suretle, parlamenterlere, verilen bütçede ne ölçüde tahakkukat yapılmıştır, ne ölçüde icraat yapılmıştır, bunu mukayese etme imkânını vermektedir; ama, yıllardan beri, Parlamentoda görüyorum, eski alışkanlıklamız devam ediyor; kesinhesap kanunlarının bütçelerle mukayesesi bakımından herhangi bir araştırma veya tetkik yapılmıyor. Halbuki bu, bütçelerin tatbikatından alınacak neticeler bakımından fevkalade isabetli olurdu.

Şimdi, bunu tespit ettikten sonra, Anayasamızda, hükümet programına muvazi olarak, Plan ve Bütçe Komisyonunun çoğunluğunun, hükümeti teşkil eden parti veya partilerden oluşması derpiş edilmiş; fevkalade doğrudur. Buna mütenazır olarak da, bütçe tatbikatının, rakamlarının tetkikini, hakikaten iktidarın eline teslim etmemenin büyük isabeti olacağı kanaatini taşıyorum. Unutmamak lazım gelir ki, -demin sözümün başında,"İktidar ve muhalefet olarak ele almayalım" dedim- zaman içerisinde, iktidarlar muhalefet muhalefetler iktidar olur. Ben, bu iki rejimde de yaşadım arkadaşlar; iktidarda da vazife gördüm, muhalefette de vazife gördüm. Bu itibarla, Türkiye de Sayıştay müessesesini, ne ölçüde Batılı ülkeler seviyesinde geliştirebilirsek, memleketimizdeki bütçe tatbikatı da o ölçüde isabetli ve millî menfaatlere uygun olur kanaatini taşıyorum. Bu sebeple, arzu edelim ki, hiç olmazsa, Komisyon, Sayıştay Kanununda bahsedildiği gibi, Sayıştayın mütalaasını almış olsun.

Diğer taraftan, Sayıştay mensuplarının da aylarca -Kanunun emrettiği şekilde- aralarında bir seçim yapamamalarına fevkalade üzüldüğümü bilhassa belirtmek istiyorum.

Hapinize saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çelikbaş.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı adına, Mustafa Uğur Ener arkadaşımız yerini almıştır; Sayın Çelikbaş herhalde görmediler.

Teklifin tümü üzerindeki müzakereler bitmiştir.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunacağım...

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Karar yetersayısı arayın efendim.

BAŞKAN — Teklifin maddelerine geçilmesini kabul edenler lütfen işaret buyursunlar. Etmeyenler... Karar yetersayısı olmadığı için, birleşime 15 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati : 16.30

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 16.48

BAŞKAN : Başkanvekili Aytekin Kotil

KÂTİP ÜYELER : Mümin Kahraman (Çanakkale), İsmail Üğdül (Edirne)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 28 inci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Sayın milletvekillerinin yerlerine oturmalarını rica ediyorum saymakta güçlük çekiyoruz.

IV. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

3. — Malatya Milletvekili Yusuf Bozkurt Özal'ın, 21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/389) (S. Sayısı : 451) (Devam)

BAŞKAN — Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifinin tümü üzerindeki müzakereler bitmişti.

Kanun teklifinin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edelmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum:

21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — 21.2.1967 tarihli ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Birinci Başkan ve Üyelerin Nitelikleri

Madde 4. — Sayıştay Birinci Başkanı ve üyelerinin aşağıda sayılan niteliklerden en az birini taşıması şarttır.

A. Birinci Başkanlık için:

a) Sayıştay Daire Başkanlığı veya üyeliğinde,

b) Bakanlık, Müsteşarlık, Müsteşar Yardımcılığı ve Valilikte,

c) Genel ve Katma bütçeli dairelerin veya diğer kamu kurumlarının Genel Müdürlük veya Başkanlık görevlerinde,

d) Bakanlıkların teftiş kurulları ile Maliye ve Gümrük Bakaknlığı Hesap Uzmanları Kurulu Başkanlıklarında,

e) Yüksek Öğretim Kurumlarında hukuk, iktisat, işletme, muhasebe, Maliye ve Kamu Yönetimi profesörlüklerinde,

Bulunmuş olmak.

B. Üyelik için:

a) Birinci sınıfa ayrıldıktan sonra en az dört yıl süreyle başarılı görev yapmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş Sayıştay Meslek Mensupluğu ve savcı yardımcılığında,

b) Sayıştay Savcılığında,

c) (A) fıkrasının b, c, d, e bentlerinde sayılan görevlerde bulunmuş olmak şarttır.

BAŞKAN — 1 inci madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Bir değişiklik önergesi var, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

832 sayılı Kanunun değişikliğiyle ilgili teklifin 1 inci maddesiyle önerilen 4 üncü maddenin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ülkü Güney Gümüşhane	İhsan Nuri Topkaya Ordu
Altan Kavak İstanbul	Mehmet Sağdıç Ankara
Tevfik Ertürk Ankara	Galip Demirel Malatya

Birinci Başkan ve Üyelerin Nitelikleri

Madde 4. — Sayıştay Birinci Başkanı ve üyelerinin en az dört yıllık yükseköğrenimi bitirmesi ve aşağıda sayılan niteliklerden en az birini taşıması şarttır.

Gerekçe:

Sayıştay Birinci Başkan ve üyelerinde yüksek tahsil şartı aranması içindir.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI YUSUF BOZKURT ÖZAL (Malatya) — Sayın Başkan, çoğunluğumuz bulunmadığı için katılamıyoruz.

BAŞKAN — Hükümet?..

DEVLET BAKANI KEMAL AKKAYA (Samsun) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — 1 inci madde üzerindeki değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum: Önergeyi kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Komisyonun bir hususu açıklığa kavuşturması gerekmektedir:

Madde başlığını da bu önergeyle değiştirmiş oluyorsunuz; başlığıyla birlikte mi madde değişiyor?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI YUSUF BOZKURT ÖZAL (Malatya) — Evet Sayın Başkan.

Bir diğer husus da, küçük, teknik bir konudur. Madde 1'le değiştirilen Sayıştay Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrası ile son fıkrası "şarttır" diye bitiyor. Bu sonuncu "şarttır" kelimesine lüzum yoktur, tekerrür oluyor.

BAŞKAN — O zaman, 1 inci madde şöyle oluyor : "21.2.1967 tarih ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 4 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir."

PLAN VE BÜTÇE KONİSYONU BAŞKANI YUSUF BOZKURT ÖZAL (Malatya) — Doğru efendim.

Bir de, maddenin sonundaki "şarttır" kelimesinin çıkarılması hususu var.

DEVLET BAKANI KEMAL AKKAYA (Samsun) — En son fıkradaki "şarttır" kelimesi maddî bir hatadır efendim.

BAŞKAN — Evet.

Bu değişikliklerle birlikte 1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

(SHP sıralarından bir grup milletvekili ayağa kalktı)

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Karar yetersayısı yok.

Yoklama istiyoruz. (ANAP sıralarından gürültüler)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) — 10 kişi yok orada.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Oylamaya geçtikten sonra yoklama olmaz.

BAŞKAN — Efendim, müsaade edin de Başkanlık da bir konuşsun, hep siz konuşuyorsunuz.

Sayın milletvekilleri, ben oylamaya geçtikten sonra yoklama talebinde bulundunuz. Bundan sonraki maddede yine yoklama talebinde bulunabilirsiniz. (ANAP sıralarından alkışlar)

1 inci maddeyi, değişikliklerle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2. — 21.2.1967 tarihli ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirlimiştir.

Birinci Başkanın Seçimi

Madde 5. — Sayıştay Birinci Başkanı, bu Kanunda yazılı niteliklere sahip istekliler arasından T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonu tarfından gizli oyla seçilir. T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonu Meclis İçtüzüğü hükümlerine göre toplanır ve mevcudun salt çoğunluğunun oyunu alan seçilmiş sayılır.

Seçim sonucunun T.B.M.M. Genel Kurulunca onaylanması gerekir. Bu onay işlemi, Plan ve Bütçe Komisyonunca seçim yapıldığı günden başlayarak iki ay içinde tamamlanmadığı takdirde Plan ve Bütçe Komisyonu kararı kesindir.

Birinci Başkanın görev süresi 4 yıldır. Süresi biten yeniden seçilebilir. Yeniden seçilemeyen ile seçime girmeyen veya süresi dolmadan bu görevinden çekilen Birinci Baykan boş üye kadrosu şartı aranmaksızın Sayıştay üyesi olarak görevine devam eder, boşalan ilk üye kadrosu kendisine tahsis edilir.

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

(SHP sıralarından bir grup milletvekili ayağa kalktı)

MEHMET FUAT ERÇETİN (Edirne) — Sayın Başkan, yoklama istiyoruz.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sayın Başkan, yoklama istiyoruz.

BAŞKAN — Yoklama isteyen arkadaşların isimlerini tespit ediyorum efendim:

Sayın Erçetin, Sayın Türkcan, Sayın Çiftçi, Sayın Bayazıt, Sayın Tez, Sayın Yaşar Yılmaz, Sayın Erdoğan, Sayın Eşref Erdem, Sayın Oral, Sayın Rıza Yılmaz'ı tespit etmiş bulunuyorum.

II. — YOKLAMA

BAŞKAN — 10 Sayın milletvekili yoklama talebinde bulunduğu için, yoklama yapılacaktır. Buyurun efendim.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Toplantı yetersayısı yoktur, birleşime 15 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati : 17.25

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati : 17.42

BAŞKAN : Başkanvekili Aytekin Kotil
KÂTİP ÜYELER : İsmail Üğdül (Edirne), Mümin Kahraman (Çanakkale)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 28 inci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

II. — YOKLAMA

BAŞKAN — Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır.

Salonda bulunan sayın üyelerin, salonda bulunduklarını yüksek sesle belirtmelerini rica ediyorum.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Toplantı yetersayısı vardır, görüşmelere devam ediyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar)

IV. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

3. — Malatya Milletvekili Yusuf Bozkurt Özal'ın, 21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/389) (S. Sayısı : 451) (Devam)

BAŞKAN — Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifinin 2 nci maddesinin oylanmasında kalmıştık.

2 nci maddeyi kabul edenler lütfen işaret buyursunlar. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3. — 21.2.1967 tarihli ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Üyelerin Seçimi

Madde 6. — Sayıştay'da boşalan üyeliklerin üçte ikisi Sayıştay Meslek Mensuplarından, üçte biri de diğer adaylar arasından seçilir. 2/3 ve 1/3 oranlarının uygulanmasında tamsayı yanında meydana gelen kesirler bir adet olduğu takdirde Sayıştay Meslek Mensupları; iki adet olduğu takdirde, biri Sayıştay Meslek Mensupları kontenjanına, biri ise diğer adayların kontenjanına aktarılır.

Sayıştay Genel Kurulunca, Sayıştay'a başvuranların sicilleri üzerinde yapılacak inceleme sonucunda, bu kanunda yazılı niteliklere sahip oldukları anlaşılanlar arasından üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyu ile her boş yer için üçer aday seçilir.

Sayıştay boşalan üyeliklerin sayısı üçü bulduğu tarihten itibaren üç gün içinde başlamak üzere basın ve yayın organları kanalı ile seçim için duyuru yapar. Genel Kurul ilk duyuru tarihinden itibaren bir aylık süre içinde buşvuran ve aday adaylıkları kabul edilenler arasından başvuru süresinin bitiminden itibaren altmış gün içinde aday seçimini sonuçlandıramadığı takdirde, T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonu, Sayıştay Genel Kurulunca aday adaylıkları kabul edilmiş olanlar arasından seçimi doğrudan yapar, çalışmaya ara verme müddeti bu sürenin hesabında nazara alınmaz.

Boş üyelik sayısı altıdan fazla olması halinde T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonu müracatları kabul ederek seçimi doğrudan yapar.

T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonunca yapılacak seçimde 1 nci fıkrada belirtilen oranlar aynen uygulanır. Seçim 5 inci madde esaslarına göre yapılır.

BAŞKAN — 3 üncü madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

3 üncü madde ile ilgili bir değişiklik önergesi vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 451 Sıra Sayılı Yasa Teklifinin 3/3 ve 3/4 ve 3/5 fıkralarının madde metninden çıkartılarak yerine aşağıdaki fıkraların eklenmesini arz ederiz.

Birgen Keleş	Halil Çulhaoğlu
İzmir	İzmir
Hasan Fehmi Güneş	M. Turan Bayazıt
İstanbul	İzmir
Gürcan Ersin	Kemal Duduoğlu
Kırklareli	Hatay

"İlk 5 oyalamada seçimi sonuçlandırılamayan adaylıklar için seçim, boş yer sayısının beş katı kadar aday adayı arasında yapılır. Bu aday adayları son oylamada en çok oy alandan başlamak üzere aldıkları oy sayısına göre saptanır. Bu suretle yapılan 3 oylama sonucunda da seçim tamamlanamazsa, bundan sonraki oylamalarda Genel Kurulun toplanma yetersayısının salt çoğunluğundan az olmamak koşuluyla en çok oy alanlar seçilmiş sayılır. Üye adaylarının seçimi tamamlanıncaya kadar oylamaya devam olunur.

Seçim Sayıştay meslek mensupları ile dışarıdan seçilecekler için ayrı ayrı yapılır.

Plan ve Bütçe Komisyonu, sicilleri inceldikten sonra her boş yer için söz konusu adaylardan birisini seçer."

Gerekçe : Osmanlı İmparatorluğu zamanında ilk kez 1862 yılında bir yüce mahkeme olarak Divan-ı Muhasebat adıyla kurulan Sayıştay 1876 Kanun-î Esasîsinin 105 inci maddesinde Anayasal bir kurum olarak yerini almıştır; 1924 Teşkilatı Esasiye Kanunu ile 1961 ve 1982 Anayasalarında da bu kimliğini koruyagelmiştir.

1961 Anayasasının 127 nci maddesinde yer alan ilkeler doğrultusunda çıkarılan 21.2.1967 tarih ve 832 sayılı Kanunla, Sayıştayın kuruluş ve işleyişi bir yargı organı biçiminde, başkan ve üyelerinin hakları ve teminatları da hâkimler gibi düzenlenmek suretiyle Sayıştay, bugünkü statüsüne kavuşturulmuştur. 832 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde üyelerin Sayıştay Genel Kurulunca her boş yer için gösterilecek iki aday arasından Bütçe Komisyonunca seçilerek seçim sonucunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Genel Kurulunca onaylanacağı belirtilmiş, Millî Güvenlik Konseyi döneminde çıkarılan Sayıştay Kanununa 1 Ek Madde Eklenmesi Hakkındaki 2534 sayılı Kanunla, Daire Başkanlarının, diğer yargı organlarında olduğu gibi Sayıştay Genel Kurulunca kendi üyeleri arasından 4 yıl için seçilmesi esası benimsenmiştir. 832 sayılı Kanunun 7 nci maddesinde başkan ve üyelerin azlolunamayacağı, kendileri istemedikçe 65 yaşından önce emekliye ayrılamayacakları; 90 ıncı maddesinde, aylık ve başka haklarının elinden alınamayacağı; 95 inci maddesinde disiplin kovuşturmasının özel bir yöntemle yapılacağı; 96 ncı maddesinde görevleriyle ilgili suçlarından dolayı Anayasa Mahkemesince yargılanacakları (Bu husus 1961 Anayasasının 147, 1982 Anayasasının 148 inci maddesinde de düzenlenmiştir.)

Görev dışı şahsî suçlarda Yargıtay üyelerine ilişkin hükümlerin uygulanacağı; 101 inci maddesinde adlî tatilden yararlanacakları belirtilmiş olup; başkan ve üyelerin aylık, ödenek ve diğer malî hakları da öteden beri benzer kuruluşlar olan Yargıtay ve Danıştay Başkan ve üyelerinin aylık ve ödeneklerine denk bir şekilde düzenlenegelmiştir.

1982 Anayasasının Sayıştaya ilişkin 16 ncı maddesinde, 1961 Anayasasının ilkeleri geniş ölçüde korunmuş, yargı işlevi açıkça vurgulanmıştır. Bu haliyle, Sayıştay bir yargı kurumu; üyeleri de yargı faaliyetini yürüten yargıç konumunda olan kişilerdir.

Gerek 1961, gerek 1982 Anaysalarında yargının bağımsızlığı esası kabul edildiğinden, 1961'den önce Danıştay ve Yargıtay üyelerinin seçimindeki Parlamento müdahalesi kaldırılarak Yargı organlarının üyelerinin seçimi bağımsız kurullara bırakılmıştır.

Bu gelişmeye paralel olarak 1961 Anayasasından önce 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanununa göre, Sayıştay üyeleri doğrudan Meclisce seçilirken, adayların milletvekilleri nezdinde yoğun kulis faaliyetleri yapmaları ve kendilerini seçtirme gayretlerinin hoşa gitmeyen sonuçlar doğurması ve daha önemli politik unsurun çok önemli bir rol oynaması dikkate alınarak, doğrudan Meclis tarafından seçilmesi usulü terk edilerek, bu sakıncaları asgariye indirmek amacıyla, 832 sayılı kununda Sayıştayın, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetim yaptığı göz önünde bulundurulup, tümüyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesi dışına da çıkarılmadan, üyelerin, Sayıştay Genel Kurulunca gösterilecek adaylar arasından Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilmesi esası benimsenmiştir. Böylelikle, üyeliğe seçilecekler Sayıştay Genel Kurulunun süzgecinden geçirilerek, Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmekte ve nihaî seçim yine Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılmaktadır.

Oysa, teklif, bu sistemi altüst etmekte; Sayıştay Genel Kurulunun üye adayı seçme yetkisi şeklen mevcut gözükmekle beraber aslında Genel Kurul, dolaylı olarak çevre dışı bırakılmakta; seçim yetkisi fiilen tümüyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonuna vermektedir. Zira, Sayıştay Genel Kuruluna tanınan 90 günlük sürenin bir bölümü başvuru sahipleri-

ne üyelik için gerekli şartları taşıyıp taşımadıklarının saptanmasıyla geçecek; Genel Kurul gündemini belirlemekte mutlak yetkili Birinci Başkanın seçimlerin doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunca yapılması eğiliminde olması halinde ise, seçim, uzak aralıklarla Genel Kurul gündemine konulabileceğinden, artan süre içinde seçimin Genel Kurulca sonuçlandırılması büsbütün olanaksızlaşacak ve sonuçta seçim yetkisi fillen komisyona bırakılmış olacaktır. Boş üyelik sayısının altıdan fazla olması halinde, seçimlerde, Sayıştayın hiçbir yetkisinin bulunmadığı bizzat teklifin gereğidir.

Bu şekilde, doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunca yapılacak bir seçimin, Sayıştayın bir yargı organı olması nedeniyle yargının bağımsızlığı ilkesiyle bağdaşmadığı açıktır.

832 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1967 yılından beri uygulanagelen yürürlükteki sistem bazen gecikmeler olmakla beraber ciddî bir sıkıntıya neden olmuş değildir. Ancak, hiçbir gecikme olmaksızın sisteme sürat kazandırılmak isteniyorsa bunun Sayıştayın yargı işlevinden ve üyelerin statülerinden ödün vermeden de sağlanması mümkündür ki, bunun yolu da benzer yargı kuruluşları olan Danıştay ve Yargıtayda geçerli usullerin Sayıştay için de Danıştay ve Yargıtayda geçerli usullerin Sayıştay için de geçerli kılınmasıdır.

Önergeyle yapılan değişiklik, aslında bundan ibaret olup, belli bir oylamadan sonra, seçimin en çok oy alan arasından yapılacağı, buna rağmen sonuç alınamazsa, en çok oy alanın seçilmiş sayılacağı esası getirilmişitir. Sayıştay üyeliği gibi önemli bir görev için yapılacak seçimde oyların dağılıp, çok düşük bir oy sayısının "En çok oy" olarak ortaya çıkabilmesi olasılığına karşı da Genel Kurulun toplam yetersayısının yarısından bir fazla oyun sağlanması şartı getirilmiştir.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI YUSUF BOZKURT ÖZAL (Malatya) — Sayın Başkan, çoğunluğumuz bulunmadığı için katılamıyoruz.

BAŞKAN — Hükümet?..

DEVLET BAKANI KEMAL AKKAYA (Samsun) — Katılamıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

3 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4. — 21.2.1967 tarihli ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 89 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Sayıştay Bütçesinin ita amiri Sayıştay Birinci Başkanıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 5. — 21.2.1967 tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

Yabancı Ülkelere Gönderilme

EK MADDE 5. — Sayıştay Meslek Mensupları bilgi ve görgülerini artırmak veya meslekleriyle ilgili araştırma yapmak veya kurs ve öğrenim için yabancı ülkelere iki yılı aşmamak üzere Sayıştay Başkanlığınca gönderilebilirler.

Yabancı ülkelere gönderilenlerin malî hakları, yükümlülükleri, giderlerinin karşılanması, aylık ve ödeneklerinin transferi konularında Devlet memurlarına ilişkin hükümler uygulanır.

Bu Kanun hükümlerine göre yabancı ülkelere gönderilenlerin derece yükselmeleri, kademe ilerlemeleri, emeklilik, aylık, ödenek ve diğer bütün özlük hakları ile yükümlülükleri devam eder.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 5 inci madde kabul edilmiştir.

Geçici madde 1'i okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 1. — Sayıştay Genel Kurulunda halen devam etmekte olan üye adaylığı seçimleri bu kununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde sonuçlandırılamadığı takdirde T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonunca aday adaylıkları daha önce Sayıştay Genel Kurulunca kabul edilmiş olanlar arasından bu kanunda öngörülen oranlar dahilinde doğrudan seçim yapılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Geçici 1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Geçici 1 inci madde kabul edilmiştir.

Geçici 2 nci maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yayımı tarihinde görevde bulunan Birinci Başkanın görev süresi seçildiği tarihteki hükümlere göre devam eder.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Geçici 2 nci madde kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Söz isteyen?.. Yok.

6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 6 ncı madde kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 7. — Bu Kanunun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı yürütür.

BAŞKAN — Söz isteyen?.. Yok.

7 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylamadan önce, oyunun rengini belirtmek için, Sayın Hasan Fehmi Güneş söz istemiştir.

Buyurun Sayın Güneş.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; tümü oylanacak olan teklifle, Sayıştayın yapısına olumsuz etkiler getirecek kurallar kabul edildiği kanısını taşıyoruz. Aslında, teklif, bir hesap mahkemesi olan ve yargı niteliği ağır basan Sayıştayın, yargı organlarında bulunması gereken bağımsızlığına el atma niteliğinde maddeler içermektedir. Sayıştayın kendi iç yapısındaki seçimi, artık Plan ve Bütçe Komisyonunca yapılacaktır.

Kuşkusuz, Sayıştay, hesapları, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına incelemektedir; ancak, bu ilişki, Sayıştayın iç yapısındaki bağımsızlık ilkesini zedelememize gerekçe olamaz. Getirilen diğer maddelerle de bu yönde olumsuz bir yapılanma amaçlanmıştır.

Sayıştayı yaralıyoruz... (Bakanlar Kurulu sırasından, "Anayasa Mahkemesine dava açın" sesi) Tabiî onu yapacağız.

Sayıştay, bu ülkeye her zaman lazımdır. Hesaplarımızı inceleyecek kuruluşun, sağlıklı işleyen, bizim etkimizin dışında, siyaset adamlarının etkisinin dışında, yargı ilkelerine uygun işleyen bir müessese olarak kalması ve korunması, önce bizim görevimiz olmalıdır.

Sayıştaydaki tıkanıklığı inkâr etmiyorum; bugün yaşanan tıkanıklığı biliyoruz. Buna bir çözüm getirilmesi gerektiği konusundaki çabayı da, gerçekten saygı ile karşılıyorum; ancak, bunu, biz müdahale etmeden, el atmadan Sayıştayın iç işleyişindeki tıkanıklıkları açacak bir düzenleme ile yapabilir, Sayıştaydaki seçim sistemini, kendi genel kurulunda kolaylaştıracak kurallar getirebilirdik. Bu mantık bizi yarın, Yargıtaydaki seçimi de, Anayasa Mahkemesindeki seçimi de yapmaya götürür ve o zaman, kuvvetler ayrılığından söz edemeyiz. Söz ederiz de biçimsel olarak ederiz ve kendimiz de ona inanmayız.

Değerli arkadaşlarım, bu nedenlerle, bu yasa teklifine olumlu oy veremeyeceğimizi bilgilerinize sunmak istiyorum.

Teşekkür ederim. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Güneş.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Teklifin tümü kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır; hayırlı olsun.

Sayın milletvekilleri, zamanın dolmak üzere olması nedeniyle, Meclis araştırması ve genel görüşme önergeleriyle, sözlü soruları görüşmek için, 6 Kasım 1990 Salı günü Saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 18.25

V. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Diyarbakır Milletvekili Fuat Atalay'ın, Şırnak İli Cizre İlçesi Düzova Köyünden bir vatandaşın gözaltına alınma ve ölüm nedenine ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun yazılı cevabı (7/1542)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Anayasa ve iç tüzük gereği aşağıda belirtilen sorulara İçişleri Bakanı tarafından yazılı yanıt verilmesini arz ederim.

Fuat Atalay
Diyarbakır

1. Şırnak İli Cizre ilçesi Düzova köyünde oturan Abdurrahim Tanrıbilir hangi gerekçeyle ve iddiayla 2.9.1990 tarihinde göz altına alınmıştır?

2. Göz altına alınma isteği hangi kurum veya kurumca istenmiştir?

3. Sorgusu sırasında ağır işkenceye maruz kaldığı iddiaları yakınları tarafından iddia edilmektedir. Abdurrahim Tanrıbilir 5.9.1990 tarihinde ölü olarak yakınlarına teslim edilmiştir. Yetkililerin ifadesine göre maktul kemeri ile kendisini asmıştır. Bu doğru mudur?

4. Göz altına alınan şahısların üzerinde her türlü kesici ve kendi vücuduna zarar verebilecek eşyaların (Kemer-Kravat) v.s. her türlü eşyaların alıkonulduğu bilinmektedir. Buna rağmen kemerle intihar iddiası büyük bir kuşku taşımaktadır?

5. Maktule otopsi yapılmış mı?

Otopsiyi hangi heyet yapmıştır?

Otopsi sonuçları nedir?

6. Bu konuda Cumhuriyet Savcılığınca soruşturma açılmış mıdır? Açıldı ise sonuçları ne zaman kamuoyuna açıklanacaktır?

T.C.
İçişleri Bakanlığı
Jandarma Genel Komutanlığı
HRK : 7504-820-90/Asyş. Ş. ŞİK. (3325) 30.10.1990
Konu : Soru Önergesi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : T.B.M.M. Bşk.lığının 24 Eylül 1990 gün ve 7/1542-5657/25983 sayılı yazısı.

Diyarbakır Milletvekili Fuat Atalay'ın ilgi ekinde gönderilen 7/1542 sayılı soru önergesi incelenmiştir.

1. Şırnak-Cizre İlçesi Düzova Köyünden Abdürrahim Tanrıbilir, aynı köyden daha önce gözaltına alınan bir başka şahsın ifadesi doğrultusunda, örgüt mensuplarına kuryelik yaptığının anlaşılması sonucu 8 Eylül 1990 tarihinde Cizre Emniyet Müdürlüğünün fezlekesine istinaden gözaltına alınmıştır.

2. Adı geçene sorgusu sırasında kesinlikle kötü bir muamelede bulunulmamıştır. Emniyet Müdürlüğünde yer olmaması nedeniyle 8 Eylül 1990 günü saat 03.30'da Cizre Mrk. J. Karakolunun emniyet odasına getirilen Abdürrahim Tanrıbilir, saat 04.30 sıralarında gömleğinin kollarını sökerek emniyet odası havalandırma penceresindeki demirlere kendini asmak suretiyle intihar etmiş olup, kemer ile intihar ettiği iddiası doğru değildir.

3. Abdürrahim Tanrıbilir emniyet odasına konulmadan önce üzerinde bulunan üç adet 5.000 TL., bir adet 1.000 TL., bir adet kemer ve bir adet bozuk kol saati alınarak emniyet odası defterine kayıt edilmiştir.

4. Cizre C. Savcılığınca 8 Eylül 1990 günü saat 07.00'de üç tabip eşliğinde başlatılan ve saat 12.00'de bitirilen otopsi sonucunda; şahsın üzerinde darp, cebir, şiddet izine rastlanmadığı, kesin ölüm sebebinin asfiksi sonucu solunum ve dolaşım yetmezliği olduğu tespit edilmiştir.

5. Olayla ilgili olarak Memurin Muhakematı Hakkında Kanun gereğince açılan soruşturmanın devam ettiğini arz ederim.

Abdülkadir Aksu
İçişleri Bakanı

2. — Kütahya Milletvekili Mehmet Korkmaz'ın, Kütahya Devlet Hastanesinin doktor ve sağlık personeli sorununa ilişkin sorusu ve Sağlık Bakanı Halil Şıvgın'ın yazılı cevabı (7/1574)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sağlık Bakanı Sayın Halil Şıvgın tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını.

Arz ederim. 3.10.1990

Saygılarımla.
Mehmet Korkmaz
Kütahya

1. Kütahya Devlet Hastanesinin Hariciye servisinde; Yıllık ortalama olarak 7.000 civarında hastanın poliklinik'e başvurduğu. Ve 1.000 - 1.500 civarında hastanın yatarak tedavi gördüğü, bu hastalardan 150-büyük, 400-orta ve 50-küçük olmak üzere, ortalama olarak 600 civarında hastanın Ameliyat edildiği bu serviste şu anda yalnızca tek bir Hariciye mütehassısı Dr. görev yapmaktadır. Buna göre;

a) Sizce, bu Hastanemizin Hariciye servisinde görev yapan bir mütehassıs Dr. bulunması yeterli midir?

b) Bu güne kadar, söz konusu servise mütehassıs Dr. niçin atanmamaktadır?

c) Hariciye servisinde ameliyat olması gereken hastalara Dr. yetersizliği nedeniyle uzun süreler sonrasına gün verilmekte olduğu iddiaları doğru mudur?

2. Kütahya Devlet Hastanesinin şu andaki görev yapan Doktor ve sağlık personeli sayı itibariyle yeterli midir?

3. Bahsi geçen Hastanede servisler itibariyle ve yıllık poliklinik hasta sayısına göre, mevcut olan Doktor ve sağlık personeli eksikliğinin gerekçeleri nedir?

T.C.
Sağlık Bakanlığı
Hukuk Müşavirliği
Sayı : HM.9239/1960 31.10.1990

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 5.10.1990 gün ve Kan. Kar. Md. 7-1574-5770-26374 sayılı yazınız.

Kütahya Milletvekili Mehmet Korkmaz tarafından Bakanlığımızca cevaplandırılması istenilen Kütahya Devlet Hastanesinin Doktor ve sağlık personeline ilişkin yazılı soru önergesinin bir örneği ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Halil Şıvgın
Sağlık Bakanı

Kütahya Millevekili Mehmet Korkmaz'ın Kütahya Devlet Hastanesinin Doktor ve Diğer Sağlık Personeline İlişkin Yazılı Soru Önergesine Cevabımız

Bakanlığımıza bağlı bütün hastanelere bölgenin ve hizmetin niteliğine göre düzenlenmiş bulunan personel standart kadroları çerçevesinde, fiilen mevcut personel sayısına göre atamalar yapılmaktadır. Kütahya Devlet Hastanesinin sağlık personeline ait standart kadro ve bu kadrolarda çalışanların sayısına ilişkin liste yazımız ekinde yer almıştır. Bu listede de görüldüğü gibi uzman açığı vardır. Ancak standart kadro sayısı üzerinde çalışan uzman ve pratisyen tabiplerimiz de mevcut olup sağlık hizmetinin eksiksiz verilmesine çalışılmaktadır.

Sağlık hizmetlerini düzenli ve etkin bir şekilde yürütmek için Bakanlığımız Kütahya ve diğer illerin sağlık personeli eksiğini mevcut imkânlar nisbetinde giderebilmekte olup 1990 Yılı sonuna kadar ihtisasını alıp uzman olmasını tahmin ettiğimiz Devlet Hizmeti Yükümlüsü tabiplerden 21.8.1981 tarihli ve 2514 sayılı Kanuna istinaden kur'a ile yapılacak atamalar sonucu bu eksik giderilebilecektir.

Standart kadrolara göre eksik olan hemşire ihtiyacı da keza Sağlık Meslek Liselerimizden mezun olan hemşirelerimizin atamaları ile karşılanacaktır.

Diğer taraftan Kütahya Devlet Hastanesinde kayıtlarımızın tetkikinde, 9.10.1990 tarihi itibariyle halen bir değil üç Genel Cerrah görev yapmaktadır. Bu tabiplerimiz, Dr.Mehmet Ünal, Dr. Abdülkadir Serdar Batur, Dr. Turgut Çırmıktılı'dır. Bunlardan Dr. Turgut Çırmıktılı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa göre ücretsiz izinli olarak askerlik görevini ifa etmektedir. Asker dönüşü tekrar eski görevine dönecektir. Buna ilaveten anılan hastaneye bir Genel Cerrah Uzmanının daha ataması planlanmıştır. Atama işlemleri devam etmektedir.

Yine iddia edildiği gibi hastanenin hariciye servisinde ameliyat olması gereken hastalara uzun süreler sonrasına gün verilmemekte, bunlardan acil olanlar derhal ameliyata alınmakta, diğerlerine ise en geç 1 hafta içinde müdahale edilmektedir.

KÜTAHYA DEVLET HASTANESİ

Yatak Adedi : 400

Unvanı	Stan	Çalışan
İç Hastalıkları Uzmanı	3	2
Genel Cerrahi Uzmanı	3	2
Kadın Hast. ve Doğum Uzmanı	2	3
Çocuk Sağ. ve Hast. Uzmanı	2	4
Göz Hastalıkları Uzmanı	1	2
K.B.B. Hastalıkları Uzmanı	1	2
Cildiye Uzmanı	1	1
Üroloji Uzmanı	2	1
Ortopedi ve Travmatoloji uzmanı	1	2
Anestiyoloji Uzmanı	2	—
Fizik Tedavi Uzmanı	1	1
Röntgen Teşhis Uzmanı	1	1
Bakteriyoloji ve Enf. Uzmanı	1	2
Biyokimya Uzmanı	1	1
Nöroloji Uzmanı	1	1
Nöroşirürji Uzmanı	1	1
Göğüs Hast. ve Tbc. Uzmanı	—	1
Patoloji Uzmanı	1	—
Pratisyen Tabip	—	10
Diş Tabibi	4	7
Biyolog	1	—
Eczacı	4	1
Fizyoterapist	2	2
Diyetisyen	2	2
Psikolog	1	1
Diş Teknisyeni	3	3
Röntgen Teknisyeni	4	5
Lab. Teknisyeni	4	6
Narkoz Teknisyeni	10	10
Tıbbi Teknolog	2	2

Türkiye Büyük Millet Meclisi

GÜNDEMİ

28 İNCİ BİRLEŞİM

1 . 11 . 1990 Perşembe

Saat : 15.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

6

SÖZLÜ SORULAR

7

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında 17.1.1990 Tarihli ve 3599 Sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Millî Eğitim Komisyonu Raporu (1/672, 3/1114) (S. Sayısı : 411) **(Dağıtma tarihi : 1.5.1990)**

2. — Malatya Milletvekili Yusuf Bozkurt Özal'ın, 21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/389) (S. Sayısı : 451) **(Dağıtma tarihi : 1.10.1990)**

3. — Konya Milletvekili Mehmet Şimşek ve 39 Arkadaşının, 28.3.1983 Tarihli ve 2809 Sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanunun 14 üncü Maddesinin (h) Bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Millî Eğitim ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (2/242) (S. Sayısı : 397) **(Dağıtma tarihi : 2.4.1990)**

4. — 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisinin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine, 818 Sayılı Borçlar Kanununun 83 üncü Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine, 3095 Sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna Bir Madde Eklenmesine, 2644 Sayılı Tapu Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/644) S. Sayısı : 398) **(Dağıtma tarihi : 2.4.1990)**

5. — 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ile İçel Milletvekili M. İstemihan Talay'ın, Ankara Milletvekili Kâmil Ateşoğulları ve 62 Arkadaşının, Edirne Milletvekili Erdal Kalkan ve 16 Arkadaşının, Bitlis Milletvekili Faik Tarımcıoğlu'nun, Edirne Milletvekili Erdal Kalkan ve 12 Arkadaşının, Sakarya Milletvekili Ayhan Reyhan Sakallıoğlu'nun, Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifleri ve Adalet Komisyonu Raporu (1/535, 1/613, 2/25, 2/30, 2/261, 2/262, 2/292, 2/302, 2/303) (S. Sayısı : 399) **(Dağıtma tarihi : 4.4.1990)**

6. — Gümüşhane Milletvekili Ülkü Güney ve 2 Arkadaşının, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa Bir Ek Geçici Madde Eklenmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Millî Savunma ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (2/203) (S. Sayısı : 401) **(Dağıtma tarihi : 5.4.1990)**

7. — Diyarbakır Milletvekili Fuat Atalay'ın, Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/905) (S. Sayısı : 403) **(Dağıtma tarihi : 12.4.1990)**

8. — Yahşihan'da Meydana Gelen Patlamalarda Zarar Görenlerin Zararlarının Ödenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/427) (S. Sayısı : 404) **(Dağıtma tarihi : 12.4.1990)**

9. — Adlî Sicil Kanunu Tasarısı ve Adalet ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/524) (S. Sayısı : 405) **(Dağıtma tarihi : 12.4.1990)**

10. — İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı ve 40 Arkadaşının, Sigara Tütün ve Tütün Mamullerinin Zararlı Alışkanlıklardan Koruma Kanunu Teklifi, Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Sigaranın Zararlarının Önlenmesi için 6 Mayıs 1930 Gün ve 1593 Sayılı Genel Sağlık Yasasına (Umumî Hıfzıssıhha Kanununa) Kimi Maddeler Eklenmesine İlişkin Yasa Önerisi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/189, 2/190, 2/193) (S. Sayısı : 286 ve 286'ya 1 inci Ek) **(Dağıtma tarihleri : 28.11.1989; 18.4.1990)**

11. — Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Millî Savunma ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/676) (S. Sayısı : 408) **(Dağıtma tarihi : 18.4.1990)**

12. — Konya Milletvekili Kadir Demir ve 9 Arkadaşının, 24.2.1983 Tarih ve 2802 Sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 75 inci Maddesinin Birinci Fıkrası ile 19.3.1969 Tarih ve 1136 Sayılı Avukatlık Kanununun 5 inci Maddesinin (b) Bendinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/269) (S. Sayısı : 409) **(Dağıtma tarihi : 18.4.1990)**

13. — 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet ve İçişleri komisyonları raporları (1/649) (S. Sayısı : 412) **(Dağıtma tarihi : 2.5.1990)**

14. — 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında 26.5.1988 Tarihli ve 3450 Sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Adalet Komisyonu Raporu (1/481, 3/583) (S. Sayıları : 155 ve 155'e 1 inci Ek) **(Dağıtma tarihleri : 21.12.1988, 10.5.1990)**

15. — İçel Milletvekili Ekin Dikmen'in, 466 Sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/227) (S. Sayısı : 413) **(Dağıtma tarihi : 10.5.1990)**

16. — Balıkesir Milletvekili Önder Kırlı ve 24 Arkadaşının, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci Maddesinin (A) Bendi Beşinci Fıkrasının Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Yasa Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/89) (S. Sayısı : 414) **(Dağıtma tarihi : 10.5.1990)**

× 17. — Millî Prodüktivite Merkezi Kuruluş Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/696) (S. Sayısı : 415) **(Dağıtma tarihi : 11.5.1990)**

18. — Ankara Milletvekili Alpaslan Pehlivanlı ve 3 Arkadaşının 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununun 6 ve 114 üncü Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu (2/239) (S. Sayısı : 423) **(Dağıtma tarihi : 15.5.1990)**

19. — Polis Yükseköğretim Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu (1/701) (S. Sayısı : 424) **(Dağıtma tarihi : 15.5.1990)**

20. — İzmir Milletvekili Işılay Saygın ve 3 Arkadaşının, 3394 ve 3542 Sayılı Kanunlarla Değişik 3194 Sayılı İmar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bu Kanuna İki Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu (2/333) (S. Sayısı : 421) **(Dağıtma tarihi : 17.5.1990)**

21. — Samsun Milletvekili Kemal Akkaya'nın, 3346 Sayılı Kamu İktisadî Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Ek Mad-

de Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/195) (S. Sayıları : 279 ve 279'a 1 inci Ek) **(Dağıtma tarihleri : 2.11.1989, 21.5.1990)**

22. — Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy'un, Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/629) (S. Sayısı : 430) **(Dağıtma tarihi : 29.5.1990)**

23. — Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy'un Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/879) (S. Sayısı : 431) **(Dağıtma tarihi : 29.5.1990)**

24. — Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy'un Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/904) (S. Sayısı : 432) **(Dağıtma tarihi : 29.5.1990)**

25. — Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy'un Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/955) (S. Sayısı : 433) **(Dağıtma tarihi : 29.5.1990)**

26. — Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy'un Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/1044) (S. Sayısı : 440) **(Dağıtma tarihi : 29.5.1990)**

27. — Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy'un Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/968) (S. Sayısı : 441) **(Dağıtma tarihi : 29.5.1990)**

28. — İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Eren'in Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/736) (S. Sayısı : 436) **(Dağıtma tarihi : 29.5.1990)**

29. — İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Eren'in Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/901) (S. Sayısı : 437) **(Dağıtma tarihi : 29.5.1990)**

30. — İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Eren'in Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/902) (S. Sayısı : 438) **(Dağıtma tarihi : 29.5.1990)**

31. — İçel Milletvekili Fikri Sağlar'ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/941) (S. Sayısı : 435) **(Dağıtma tarihi : 29.5.1990)**

32. — Ankara Milletvekili Tevfik Koçak'ın, Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/1002) (S. Sayısı : 439) **(Dağıtma tarihi : 29.5.1990)**

× 33. — Milletlerarası Hidrografi Teşkilatı Sözleşmesinin Onuncu Maddesindeki Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/626) (S. Sayısı : 447) **(Dağıtma tarihi : 27.9.1990)**

× 34. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasındaki Askerî Eğitim ve Öğretim İşbirliği Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Millî Savunma ve Dışişleri komisyonları raporları (1/527) (S. Sayısı : 448) **(Dağıtma tarihi : 27.9.1990)**

× 35. — Nükleer Enerjinin Barışçı Amaçlarla Kullanılması Alanında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Arjantin Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/523) (S. Sayısı : 449) **(Dağıtma tarihi : 27.9.1990)**

36. — Edirne Milletvekili Erdal Kalkan ve 29 Arkadaşının, İzin ve Tebdilihava Müddetlerini Geçiren Er ve Erbaşların Cezalarının Affı Hakkında Kanun Teklifi ve Millî Savunma Komisyonu Raporu (2/159) (S. Sayısı : 445) **(Dağıtma tarihi : 27.9.1990)**

37. — Ankara Milletvekili Rıza Yılmaz ve 14 Arkadaşının, 1111 Sayılı Askerlik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Millî Savunma Komisyonu Raporu (2/324) (S. Sayısı : 459) **(Dağıtma tarihi : 17.10.1990)**

38. — 2954 Sayılı Kanunun 13 üncü Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/744) (S. Sayısı : 463) **(Dağıtma tarihi : 18.10.1990)**

39. — İzmir Milletvekili Erdal İnönü ve 44 Arkadaşının, Temelli Kapatılmış Siyasî Partilerin Açılması ve Hazineye İntikal Eden Mal Varlıklarının İadesi Hakkında Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/306) (S. Sayısı : 464) **(Dağıtma tarihi : 22.10.1990)**

40. — Kütahya Milletvekili Mustafa Kalemli ve 3 Arkadaşının, 10.7.1953 Tarihli ve 6132 Sayılı At Yarışları Hakkında Kanunun 3 üncü Maddesine Bir Bent Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (2/334) (S. Sayısı : 468) **(Dağıtma tarihi : 24.10.1990)**

× 41. — Türkiye Cumhuriyeti ile Portekiz Cumhuriyeti Arasında Kültür Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim ve Dışişleri komisyonları raporları (1/532) (S. Sayısı : 465) **(Dağıtma tarihi : 25.10.1990)**

× 42. — Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Sosyalist Halk Cumhuriyeti Arasında Kültür Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim ve Dışişleri komisyonları raporları (1/554) (S. Sayısı : 466) **(Dağıtma tarihi : 25.10.1990)**

× 43. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Halk Cumhuriyeti Arasında Eğitim ve Kültür Alanlarında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim ve Dışişleri komisyonları raporları (1/605) (S. Sayısı : 467) **(Dağıtma tarihi : 25.10.1990)**

(×) Açık oylamaya tabi işleri gösterir.

T. B. M. M. (S. Sayısı : 411)

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında 17.1.1990 Tarihli ve 3599 Sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Millî Eğitim Komisyonu Raporu (1/672, 3/1114)

Türkiye
Cumhurbaşkanlığı *1 . 2 . 1990*
Kan. Kar. : 39-18/A-3-90-57
Konu : 3599 Sayılı Kanun

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 18.1.1990 tarih ve 1483-07516 sayılı yazınız.

1. İlgideki yazınıza ekli olarak gönderilen 17.1.1990 tarih ve 3599 sayılı "2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun" incelendi.

Kabul edilen Kanunla :

a) Bir süre öğretim üyesi olarak çalıştıktan sonra Bakanlar Kuruluna veya Yasama Organı Üyeliğine seçilenler, bu görevlerde geçirdikleri süreler hesaba katılmak ve buna göre aylık dereceleri yükseltilmek, meslek unvan ve sıfatlarını kazanma ile ilgili hükümler saklı kalmak şartıyla başvurmaları halinde bu Kanun hükümlerine göre ayrıldıkları Yükseköğretim Kuruluna kadro koşulu aranmaksızın dönmeleri,

b) Yükseköğretim kurumlarından, mahkeme veya disiplin kararları ile çıkarılanlar hariç olmak üzere herhangi bir nedenle kendi isteği ile ayrılan öğretim üyeleri başvuruları üzerine bu Kanun hükümleri çerçevesinde kadro koşulu aranmaksızın tekrar ayrıldıkları yükseköğretim kurumuna dönebilmeleri,

c) Bu Kanunun yayımı tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesi bulunan doçentlerin, üyeliklerinin sona ermesini izleyen bir yıl içinde, ayrıldıkları yükseköğretim kurumuna başvurmaları halinde geçici 8 inci maddenin 4 üncü fıkrası hükmünden yararlanacakları,

d) Bu Kanunun yayımı tarihine kadar profesörlüğe atanmış veya yükselmiş olanların, 2547 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında yeralan 5 yıl kısmî statüye geçememe hükmüne tabi olmayacakları,

Hüküm altına alınmıştır.

2. Yukarıda da açıklandığı üzere, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 60 ıncı maddenin (a) ve (b) fıkralarında yapılan değişiklikle (kadro koşulu aranmaksızın) öğretim üyelerine yükseköğretim kurumlarına dönme hakkı tanınmıştır.

Buna karşılık :

a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun (Kadroların tespiti) başlığını taşıyan 33 üncü maddesinde aşağıdaki hüküm yer almaktadır.

Kadroların Tespiti

"MADDE 33. —

Kadrosuz memur çalıştırılamaz.

Genel ve Katma Bütçeli kuruluşlarla bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar; kanunlarla kurulan fonlar, kefalet sandıkları ve Beden Terbiyesi Bölge müdürlüklerinde memur deyimine giren kişilere gördürülen hizmetlerin gerektirdiği görevler için tespit olunan kadrolar Genel Kadro Kanununda gösterilir. Millî güvenliğe ilişkin kadrolardan gizli kalması gerekenler hakkında bu hüküm uygulanmaz.

İl özel idareleri ve belediyeler ile bunların kurdukları birliklerin kadroları yetkili organlarınca hazırlanarak İçişleri Bakanlığının onayı ile tamamlanır.

Yukarıdaki fıkrada sözü edilen kadroların kaldırılması veya bu kadrolarda yapılacak değişiklikler de aynı usula tabidir."

Görüldüğü üzere maddede, kadrosuz memur çalıştırılamayacağı, hiçbir tereddüde yer vermeyecek şekilde kesin olarak düzenlenmiştir.

b) Bunun gibi 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 26 ncı maddesi başta olmak üzere, bir göreve atanmada açık kadro bulunması esası kabul edilmiştir.

c) 60 ıncı maddenin (a) ve (b) fıkralarında 3599 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucu (kadro koşulu) kaldırılarak genel ilkeye istisna getirilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin emsal kararlarında eşitlik ilkesinden ayrılabilmek için ortada haklı bir neden ve kamu yararının bulunması gerekmektedir.

Kanun teklifinin gerekçe bölümünde bu değişikliğin haklı nedenleri ve düzenlemenin kamu yararına uygun olduğu hususunda herhangi bir görüş ileri sürülmemiştir.

d) Bugün için Ankara, İstanbul ve İzmir'de bulunan üniversitelerimizde esasen fazla öğretim elemanı mevcuttur. Kadro şartı aranmadan kendi istekleri ile görevden ayrılanların yeniden yükseköğretim kurumlarına dönmeleri bu üniversitelerde daha büyük birikimlere yol açacaktır.

Şayet Yüce Meclis kadrosuz dönüşü kabul edecekse, bu hakkın sadece kalkınmada öncelikli yörelerde bulunan üniversiteler için düzenlenmesi, burada bulunan üniversitelerin ihtiyacı bakımından, kamu yararına uygun olacağı düşünülmektedir.

3. 2547 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin (b) fıkrasında;

"b. Yükseköğretim kurumlarından, mahkeme veya disiplin kararları ile çıkarılanlar hariç olmak üzere, herhangi bir nedenle kendi isteği ile ayrılan öğretim elemanları başvuruları üzerine bu Kanun hükümleri çerçevesinde Yükseköğretim Kurulunun kararı ile tekrar yükseköğretim kurumlarına dönebilirler."

Hükmü yer almakta iken, bu hüküm aşağıdaki şekle dönüştürülmüştür.

"b. Yükseköğretim kurumlarından, mahkeme veya disiplin kararları ile çıkarılanlar hariç olmak üzere herhangi bir nedenle kendi isteği ile ayrılan öğretim üyeleri başvuruları üzerine bu Kanun hükümleri çerçevesinde kadro koşulu aranmaksızın tekrar ayrıldıkları yükseköğretim kurumlarına dönebilirler."

Görüldüğü üzere mevcut metinde herhangi bir nedenle kendi isteği ile ayrılan (öğretim elemanları) nın başvurması üzerine, 2547 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde Yükseköğretim

Kurulunun kararı ile tekrar yükseköğretim kurumlarına dönebilme hakları var iken, son değişiklikle bu hak sadece (öğretim üyelerine) tanınmıştır.

Başka bir ifade ile bugün için; yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim üyeleri, öğretim görevlileri, okutmanlar ile öğretim yardımcıları görevlerinden kendi istekleri ile ayrıldıktan sonra yeniden yükseköğretim kurumuna dönme hakları var iken, bu hak ellerinden alınmış ve sadece profesör, doçent ve yardımcı doçentlere tanınmıştır.

Bu değişikliğe ait gerekçe, kanun teklifinde yer almadığı gibi, teklifte (öğretim elemanlarından) söz edilmektedir.

4. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 92 nci maddesinde; iki defadan fazla olmamak üzere memurlardan kendi istekleriyle çekilenlerden veya bu Kanun hükümlerine göre çekilmiş sayılanlardan tekrar memurluğa dönmek isteyenlerin, ayrıldıkları sınıfta boş kadro bulunmak ve bu sınıfın niteliklerini taşımak şartı ile ayrıldıkları tarihte almakta oldukları aylık derecelerine eşit bir derecenin aynı kademesine veya 71 inci madde hükümlerine uymak suretiyle diğer bir sınıfta eşit derecedeki kadrolara atanabilmektedir.

Öteden beri 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda kendi istekleri ile ayrılanların, yeniden mesleğe dönmeleri halinde bir kısıtlama sözkonusu değildir.

Devlet memurları için kendi istekleri ile ikiden fazla memuriyetten ayrılmaları halinde, memuriyete geri dönememeleri için kesin hüküm varken yükseköğretim elemanları için defaatle görevlerinden kendi istekleri ile ayrılsalar bile, yükseköğretim kurumlarına dönme hakkı tanınmıştır.

Yüce Meclis bu konuyu yeniden müzakere ederken, kısıtlama konusunu da en iyi şekilde değerlendireceği düşünülmekte ve bu konu Sayın Yasama Organı üyelerinin takdirlerine sunulmaktadır.

5. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 36 ncı maddesine göre; profesör ve doçentler, üniversitelerde devamlı veya kısmî statüde görev yapmaktadırlar.

Devamlı statüde görev yapan profesör ve doçentler; bütün mesailerini üniversite ile ilgili çalışmalara ayırmakta, telif hakları hariç olmak üzere, başka yerlerde ücretli veya ücretsiz, resmî veya özel herhangi bir iş görememekte, ek görev alamamakta ve serbest meslek icra edememektedirler.

Bunun yanında, devamlı statüde çalışmayı kabul ederek atananları, aradan 5 yıl geçmeden, kısmî statüye geçme hakları da bulunmamaktadır.

17.1.1990 tarih ve 3599 sayılı Kanunun çerçeve 3 üncü maddesiyle 2547 sayılı Kanuna ilave edilen geçici 35 inci madde ile;

"Bu Kanunun yayımı tarihine kadar profesörlüğe atanmış veya yükselmiş olanlar, 2547 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında bulunan 5 yıl kısmî statüye geçememe hükmüne tabi değillerdir."

Hükmü getirilmiştir.

Kabul edilen bu madde ile yükseköğretim kurumlarında görev alacak profesörler ikiye ayrılmakta, 17.1.1990 tarih ve 3599 sayılı Kanunun yayımı tarihine kadar profesörlüğe atanmış veya yükselmiş olanlar, her istedikleri anda devamlı veya kısmî statüde çalışma olanağına sahip iken, sözkonusu Kanunun yayımı tarihinden sonra profesörlüğe atanacaklar ile yükselmiş olacaklar 5 yıllık kısıtlamaya tabi tutulacaktır.

Kabul edilen bu farklılığın da gerekçe bölümünde, haklı bir nedeni ve kamu yararı açıklanmamıştır.

6. 2547 sayılı Kanuna ilave edilen geçici 34 üncü madde ile bu Kanunun yayımı tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi bulunan doçentlerin, üyeliklerinin sona ermesini izleyen bir yıl içinde, ayrıldıkları yükseköğretim kuruluna başvurmaları halinde geçici 8 inci maddenin 4 üncü fıkrası hükmünden yararlanma hakları saklı tutulmuştur.

2547 sayılı Kanunun geçici 8 inci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıya aynen alınmıştır.

"Bu Kanunun yayımı tarihinden önce yukarıdaki hükümlere göre profesörlüğe yükseltilmiş olanlar ve bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 31.12.1989 tarihine kadar, kadro şartı aranmaksızın profesörlüğe yükseltilecek olanlar ile doçent unvanını kazanmış olanlar bulundukları kadrolarda doçent ve profesör unvanlarının sağladığı bütün hak ve yetkilerden yararlanırlar. Bu kişiler, ilgili birimlerdeki doçent ve profesör kadrolarına öncelikle atanırlar."

Doçent ve profesörler için 31.12.1989 tarihine kadar tanınan bir hak, halen Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi bulunan doçentler için, üyeliklerinin sona ermesini izleyen bir yıla kadar uzatılmıştır.

Sonuç :

Yukarıda arz edilen hususlar, emsal Anayasa Mahkemesi kararları nazara alınarak 17.1.1990 tarih ve 3599 sayılı "2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun" Anayasanın 89 uncu maddesi gereğince bir defa daha görüşülmek üzere iade edilmiştir.

Arz olunur.

Turgut Özal
Cumhurbaşkanı

Millî Eğitim Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Millî Eğitim Komisyonu
Esas No. : 1/672, 3/1114
Karar No. : 8

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

"2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında 17.1.1990 Tarih ve 3599 Sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi" Komisyonumuzun 29.3.1990 tarihli birleşiminde, Millî Eğitim Bakanı ve YÖK temsilcisinin de iştirakiyle incelenip görüşüldü.

Komisyonumuzca;

Cumhurbaşkanlığının 1 Şubat 1990 tarihli iade yazılı 3599 sayılı Kanunla beraber müzakere edilmiş ve aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

1. Cumhurbaşkanlığı 2547 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin (a) ve (b) fıkralarında kadro şartı aranmaması hususunu 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 33 üncü maddesindeki kadrosuz memur çalıştırılamaz hükmüne karşı olarak görmektedir. Her ne kadar 33 üncü madde de kadro şartı aranmayacak hizmetler belirlenmiş ise de üniversiteleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun kayıtları ile bağlı saymak doğru olamaz.

Üniversite öğretim üyeleri belirli aşamalarla yetişmekte ve bunların sayıları memleket ihtiyacının çok altında bulunmaktadır. Türkiye'nin yükseköğretimde okullaşma oranı komşularımızın oranının 1/3'üne dahi ulaşamamaktadır. Bu nedenle fazla öğretim üyesi dahi, esas ihtiyacın çok altında bir durumu yansıtmaktan öteye bir anlam taşımayacaktır.

Kaldı ki, halen yürürlükte olan 2547 sayılı YÖK Kanununun 60 ıncı maddesinin (c) fıkrası üniversitelerde boş kadro koşulu aranmaksızın atamaya imkân sağlamış bulunmaktadır.

3599 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde 2547 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin (a) ve (b) fıkralarına getirilmiş olan değişiklik aynı maddenin (c) fıkrasında yürürlükte olan bir hükmün (a) ve (b) fıkralarına aktarılmasından ibarettir.

2. 3599 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle 2547 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin (a) fıkrasına getirilen hüküm Bakanlar Kurulunda ve Yasama Organı üyeliğinde görevi sona erenlerin yükseköğretim kurumlarına dönmelerini sağlayan bir hükümdür.

Bu hüküm idarenin takdirine yer bırakmamaktadır. Aynı madde ile 60 ıncı maddenin (b) fıkrasına getirilen hüküm ise idareye ihtiyacı ve dönecek elemanın daha önceki çalışmalarını değerlendirmek suretiyle bir takdir hakkı bırakan hükümdür.

2547 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin (b) fıkrasında mevcut öğretim elemanları deyimi 3599 sayılı Kanunla öğretim üyeleri olarak değiştirilmiştir. Bunun nedeni öğretim üyelerinin sürekli atanmalarına karşılık, öğretim elemanlarının süreli atanmalarıdır.

Üniversite öğretim üyeleri, toplumun üniversite dışındaki faaliyetleri ile ilgilenmek ve bu faaliyetlere katılmak zorundadırlar. Toplumun çeşitli alanlarındaki faaliyetleri ile ilişki kuramamak üniversite öğretim üyesinin niteliklerinin yeteri kadar gelişememesine neden olur.

Bu faaliyetlere verimli olarak katılmak zaman zaman üniversite öğretim üyesinin, üniversiteden ayrılmasını zorunlu kılabilir. Bu gibi durumlarda öğretim üyesinin üniversiteye dönüş yolunun açık bulunması, ünivesite - toplum ilişkilerinin sağlıklı gelişmesinin önemli bir unsurudur. 60 ıncı maddenin (b) fıkrasına getirilen değişiklik, bu güvenceyi sağlama yolunda önemli bir aşama olarak hizmet edecektir.

3. 3455 sayılı Kanun, öğretim üyelerine 1750 sayılı Kanun hükümlerine göre terfi imkânı sağlamıştır ve bu kanundan yararlanacakların, yararlanabilme süresi 1989 yılı sonunda nihayete ermiştir. Halen milletvekili olup da, 3455 sayılı Kanun hükümlerinden yararlanma durumunda bulunanlar üniversitelere başvuramayacaklarından bu Kanuna göre akademik terfilerini sağlayamamış bulunmaktadırlar. Bu nedenle, bu gibilerin aynı haklardan yararlanmaları için 3599 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle 2547 sayılı Kanuna geçici 34 üncü madde eklenmiş bulunmaktadır.

4. 2547 sayılı Kanunun 36 ncı maddesi devamlı statü ile atananların 5 yıl geçmeden, kısmî statüye geçememelerini hükme bağlamış bulunmaktadır. Öte yandan; 3455 sayılı Kanuna göre profesörlüğe yükseltilenler, Yükseköğretim Kurulundan 36 ncı maddenin kısıtlayıcı hükmünün kendilerine uygulanmamasını belirleyen bir karar almış bulunmaktadırlar. 3455 sayılı Kanun, 1750 sayılı Kanun hükümlerine göre çok sayıda öğretim üyesinin akademik terfilerini kısa zamanda gerçekleştirdiğinden, yakın geçmişte kısmî statüye geçme kavramı kendiliğinden oluşmuş bulunmaktadır. Böyle bir ortamda 2547 sayılı Kanunun 1750 sayılı Kanuna kıyasla daha ciddi sayılacak hükümlerine göre akademik terfilerini sağlayanların 2547 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin kısıtlayıcı hükmüne muhatap kılınmaları eşitlik ilkesiyle bağdaşamayacaktır.

Veto nedeni 3599 sayılı Kanunun hükümlerinden ziyade, bu hükümlerin nedenlerinin gerekçede açıklanmamış olmasını amaçladığından, bu açıklamaları Komisyon raporuna kattıktan sonra Kanunda herhangi bir değişiklik yapılmasına lüzum görülmemiştir.

Yukarıda açıklanan gerekçelerin ve değerlendirmenin ışığı altında, Komisyonumuzca, Kanunun T.B.M.M.'den geçtiği şekliyle aynen kabulüne karar verilmiştir.

Kanunun bütün maddeleri ayrı ayrı görüşülerek kabul edilmiş, bilahara Kanunun tümü de oylanarak Komisyonumuzca oybirliği ile aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan		Sözcü
Kemal Karhan		*Hüseyin Aydın Arvasi*
İzmir		Van
Üye		Üye
Mustafa Kızıloğlu		*Rıza Yılmaz*
Afyon		Ankara
Üye		Üye
Rıza Ilıman		*Mehmet Dönen*
Çorum		Hatay
Üye		Üye
Bülent Atasayan		*H. Cavit Erdemir*
Kocaeli		Kütahya

Üye
Mustafa Nazikoğlu
Rize

ANAYASANIN 89 UNCU MADDESİ GEREĞİNCE CUMHURBAŞKANINCA BİR DAHA GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE GERİ GÖNDERİLEN KANUN

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun

Kanun No. : 3599 **Kabul Tarihi : 17 . 1 . 1990**

MADDE 1. — 2547 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin (a) ve (b) fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 60. — a) Bir süre öğretim üyesi olarak çalıştıktan sonra Bakanlar Kuruluna veya Yasama Organı Üyeliğine seçilenler, bu görevlerde geçirdikleri süreler hesaba katılmak ve buna göre aylık dereceleri yükseltilmek, meslek unvan ve sıfatlarını kazanma ile ilgili hükümler saklı kalmak şartıyla başvurmaları halinde bu Kanun hükümlerine göre ayrıldıkları Yükseköğretim Kurumuna kadro koşulu aranmaksızın dönerler.

b) Yükseköğretim kurumlarından, mahkeme veya disiplin kararları ile çıkarılanlar hariç olmak üzere herhangi bir nedenle kendi isteği ile ayrılan öğretim üyeleri başvuruları üzerine bu Kanun hükümleri çerçevesinde kadro koşulu aranmaksızın tekrar ayrıldıkları yükseköğretim kurumlarına dönebilirler.

MADDE 2. — 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki Geçici 34 üncü madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 34. — Bu Kanunun yayımı tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi bulunan doçentlerin, üyeliklerinin sona ermesini izleyen bir yıl içinde, ayrıldıkları yükseköğretim kurumuna başvurmaları halinde geçici 8 inci maddenin 4 üncü fıkrası hükmünden yararlanma hakları saklıdır.

MADDE 3. — 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki Geçici 35 inci madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 35. — Bu Kanunun yayımı tarihine kadar profesörlüğe atanmış veya yükseltilmiş olanlar, 2547 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında bulunan 5 yıl kısmî statüye geçememe hükmüne tabi değildirler.

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MİLLÎ EĞİTİM KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 60 ıncı Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun

MADDE 1. — Kanunun 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Kanunun 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Kanunun 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Kanunun 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Kanunun 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

T. B. M. M. (S. Sayısı : 451)

Malatya Milletvekili Yusuf Bozkurt Özal'ın 21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/389)

T.B.M.M.
Anavatan Partisi
Grup Başkanlığı
Tarih: 4.9.1990
Sayı: 07/90-02

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

21.2.1967 tarih ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ncı maddelerinin değiştirilmesine ve bir geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

3.9.1990

Yusuf Bozkurt Özal
Malatya

GEREKÇE

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunun toplantı nisabı ve karar verme usulü 5 inci maddede yapılan değişiklikle TBMM İçtüzük hükümlerine uygun hale getirilmiştir.

Aynı maddede yapılan değişiklikle diğer Yüksek Yargı Organlarıyla paralelliği temin amacıyla, Sayıştay 1 inci Başkanının 4 yıllık bir dönem için seçilmesi öngörülmüş, süresi tamamlandığında gerektiğinde yeniden seçilebilmesi imkânı sağlanmıştır.

Boşalan Sayıştay üyelikleri için yaklaşık iki yıldan beri yapılan seçimler mevcut seçim sistemi nedeniyle Sayıştay Genel Kurulunda neticelendirilememiş ve bu nedenle hizmetler aksamıştır.

Madde 6'da yapılan değişiklik ile Sayıştay Genel Kuruluna adaylarını belirlemesi için 90 günlük bir süre tanınmış, bu süre içinde herhangi bir nedenle seçimlerin sonuçlandırılamaması veya boşalan üye adedinin 6'yı geçmesi halinde seçimin TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunca doğrudan yapılması hükmü getirilerek seçimlerin kilitlenmesinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Ayrıca, geçici bir madde ile Sayıştay Genel Kurulunda halen devam etmekte olan üye adaylığı seçimine başvurarak aday adaylığı hakkını kazanmış olanların kazanılmış haklarının korunması amacıyla, başka bir nitelik ve müracaat şartı aranmaksızın, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunca doğrudan yapılacak seçimin bu adaylar arasından yapılması hükmü getirilmiştir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Plan ve Bütçe Komisyonu *24.9.1990*
Esas No: 2/389
Karar No: 133

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Malatya Milletvekili Yusuf Bozkurt Özal tarafından hazırlanarak 7.9.1990 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça aynı tarihte Komisyonumuza havale edilen "21.2.1967 tarih ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi" Komisyonumuzun 19.9.1990 tarihinde yaptığı 3 üncü birleşiminde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekili Abdulhalim Aras,

Sayıştay Başkanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla incelenip görüşülmüştür.

Teklif ile, Sayıştay Genel Kurulunda seçimlerin sonuçlandırılamaması halinde; Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunca, Sayıştay Genel Kurulunda adaylıkları kabul edilmiş olanlar arasından seçimin doğrudan yapılması öngörülmektedir.

Komisyonumuzda yapılan görüşmelerde; boş bulunan Sayıştay Daire Başkanı ve üyelikleri için yaklaşık iki yıldan beri yapılan seçimlerde, adayların Sayıştay Genel Kurulunun üye tam sayısı olan 58'in salt çoğunluğu 30 oyu alamadıkları için seçimlerin sonuçlanamadığı ve bu nedenle Sayıştay hizmetlerinin aksamakta olduğu belirtilmiştir. Bu açıklamalardan sonra, 832 sayılı Sayıştay Kanununun 19 uncu maddesi uyarınca; Sayıştay Genel Kurulunun, Sayıştay ile ilgili kanun tasarı ve teklifleri hakkında görüşlerini bildirmekle görevli bulunduğu; Sayıştay Genel Kurulunun bu görevi re'sen yapması gerektiği, bu görüş bildirilmeden teklifin görüşülemeyeceği şeklindeki eleştirilerin yanısıra 19 uncu maddedeki hükmün, görüş talep edildiğinde Sayıştay adına ancak Genel Kurulun görüş bildirebileceği şeklinde anlaşılması gerektiği, bir görüş istenmemişse Genel Kurulun re'sen görüş verme durumunda olmadığı, kaldı ki, yapılacak değişikliğin Sayıştayın hizmetlerindeki aksamayı giderme yolunda çok olumlu bir yaklaşım olduğu şeklinde karşı görüşler de belirtilmiştir.

Bu görüşmelerden sonra teklifin tümü benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

— 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 4 üncü maddesi, Sayıştay Birinci Başkanı ve üyelerin seçiminde; aranılan niteliklerin kapsamını genişleten ve Sayıştay meslek mensupları ile Maliye ve Gümrük Bakanlığı mensuplarının yanında bazı eşdeğer kamu görevlilerinin de seçilebilmelerine imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiş ve teklife yeni çerçeve birinci madde olarak eklenmiştir.

— Teklifin çerçeve 1 inci maddesine bağlı 5 inci maddenin son fıkrası, Sayıştay Birinci Başkanının halen yaş haddine kadar olan görev süresi, dört yıl olarak değiştirilmek suretiyle diğer Yüksek Yargı organları ile paralellik sağlanmış, yeniden seçilemeyen, seçime girmeyen veya süresi dolmadan görevinden çekilen Sayıştay Birinci Başkanının, boş üye kadrosu şartı aranmaksızın Sayıştay üyesi olarak görevine devam etmesine açıklık getirecek şekilde madde yeniden düzenlenmiş ve teklife yeni 1 inci maddenin eklenmesi nedeniyle, metin çerçeve 2 nci madde olarak kabul edilmiştir.

— Teklifin çerçeve 2 nci maddesi ile; 832 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi, üye seçimlerine açıklık getirilmek ve aday adayları arasından yapılacak aday seçimine ilişkin süre yeniden tanzim edilmek suretiyle tekrar düzenlenmiş ve madde bu değişiklikle, çerçeve 3 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

— İta amirinin Sayıştay Başkanı olmasının uygulamada kolaylık sağlayacağı düşüncesinden hareketle, 832 sayılı Sayıştay Kanununun 89 uncu maddesine bir fıkra ilave edilmiş, düzenlenen madde teklife yeni çerçeve 4 üncü madde olarak eklenmiştir.

— Sayıştay mensuplarının bilgi ve görgülerini artırmak veya meslekleri ile ilgili araştırma yapmak, kurs ve öğrenim görmek üzere diğer kamu kurumlarında olduğu gibi yabancı ülkelere gönderilebilmelerine imkân sağlamak amacıyla düzenlenen Ek Madde 5, teklife yeni Çerçeve 5 inci madde olarak eklenmiştir.

— Teklifin çerçeve 3 üncü maddesi metinden çıkarılmış ve bu maddeye bağlı geçici 11 inci madde geçici 1 inci madde olarak numaralandırılmış ve ayrıca teklife, halen görevi devam etmekte olan Birinci Başkanın görev süresinin, seçildiği tarihteki hükümlere göre devam edeceğine ilişkin geçici 2 nci madde eklenerek, mevcut Birinci Başkanın Müktesep hakkı korunmuştur.

— Teklifin yürürlüğe ilişkin 4 üncü maddesi ile yürütmeye ilişkin 5 inci maddesi, teklife eklenen yeni maddeler nedeniyle 6 ncı ve 7 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin başlığı yeni yapılan düzenlemeleri kapsayacak biçimde "21.2.1967 tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi" şeklinde yeniden düzenlenerek kabul edilmiştir.

Ayrıca, Komisyonumuz Sayıştayda uzun zamandan beri devam etmekte olan aday seçimlerinin kilitlenmiş olduğunu dikkate alarak, konunun biran önce çözümünü sağlamak hizmette önemli ölçülere varan aksamaları önlemek bakımından İçtüzüğün 53 üncü maddesi uyarınca, teklifin Genel Kurulda öncelikle görüşülebilmesi hususunu istemeyi kararlaştırmıştır.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan *Yusuf Bozkurt Özal* Malatya	Başkanvekili *Hazım Kutay* Ankara
Sözcü *Reşit Ülker* İstanbul	Kâtip *Mehmet Seven* Bilecik
Üye *Mehmet Ali Bilici* Adana	Üye *Mehmet Deliceoğlu* Adıyaman
Üye *Nihat Türker* Afyon	Üye *Ömer Okan Çağlar* Aydın
Üye *Hilmi Ziya Postacı* Aydın (Muhalefet şerhim eklidir)	Üye *Fenni İslimyeli* Balıkesir

Üye
A. Şamil Kazokoğlu
Bolu

Üye
Sait Ekinci
Burdur

Üye
Ayhan Uysal
Çanakkale

Üye
Ünal Akkaya
Çorum

Üye
Muzaffer Arıcı
Denizli

Üye
Erdal Kalkan
Edirne
(İmzada bulunamadı)

Üye
Tögay Gemalmaz
Erzurum

Üye
Mehmet Kahraman
Erzurum

Üye
Erol Zeytinoğlu
Eskişehir

Üye
Abdulkadir Ateş
Gaziantep
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
A. Aykon Doğan
Isparta
(İmzada bulunamadı)

Üye
Ali Topuz
İstanbul
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Erol Güngör
İzmir
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Birgen Keleş
İzmir
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Ülkü Söylemezoğlu
Kahramanmaraş

Üye
Seyit Halil Özsoy
Kayseri

Üye
Şevki Göğüsger
Kırşehir

Üye
Alaettin Kurt
Kocaeli
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Mustafa Dinek
Konya

Üye
Ali Talip Özdemir
Konya

Üye
Sümer Oral
Manisa
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Mahmut Öztürk
Niğde
(İmzada bulunamadı)

Üye
Birsel Sönmez
Niğde

Üye
Şakir Şeker
Sivas

Üye
Zeki Çeliker
Siirt

Üye
Enis Tütüncü
Tekirdağ
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Tevfik Ertüzün
Zonguldak
(Muhalefet şerhim eklidir)

KARŞI OY YAZISI

1. 2/389 Sayılı Kanun Teklifi Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı tarafından verilmiştir. T.B.M.M. Başkanlığınca Plan ve Bütçe Komisyonuna gönderilmiş 323 konu olduğu halde ve bunlardan 177 tanesi Komisyonda öncelikle ve ivedilikle görüşülmesi gereken Kanun Hükmünde Kararname iken söz konusu teklife birinci sırada yer verilmiştir.

2. Sayıştay Kanununun 19 uncu maddesine göre Sayıştay'a ilişkin Yasa Tekliflerinin Sayıştay Genel Kurulu tarafından değerlendirilmesi ve Sayıştay görüşünün oluşturulması gereklidir. Bu hüküm yerine getirilmediği için Plan ve Bütçe Komisyonu gündemindeki 2/385 Sayılı Kanun Teklifi hakkında Sayıştay'ın görüşü alınmamış ve bu Teklifle ilgili olarak sorulan sorulara Sayıştay temsilcisi tarafından yanıt verilememiştir. Sayıştay'ın görüşünün alınması için muhalefetin yaptığı öneri de ANAP'lı Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri tarafından reddedilmiştir.

3. 2/389 Sayılı Yasa Teklifi Sayıştay Başkanının seçiminde toplantı için gerekli 2/3 çoğunluğu değiştirmekte ve T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonunun sadece ANAP'lı üyeleri ile toplanarak seçim yapmasını mümkün kılmaktadır. Ayrıca Sayıştay Başkanı seçilen kişinin 4 yıl görev yapacağını ve yeniden seçilebileceğini belirterek Sayıştay Başkanının iktidara bağımlı olmasının yollarını açmaktadır.

4. 2/389 Sayılı Yasa Teklifi Plan ve Bütçe Komisyonunun sadece ANAP'lı üyelerle toplanarak Sayıştay Üyelerini doğrudan seçmesini sağlamaktadır. Madde 6/4 ve Geçici Madde Seçimin doğrudan Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından 90 gün beklemeden yapılmasını mümkün kılmaktadır.

5. Bunlar görünen; Sayıştay'ın niteliğini değiştirmeye yönelik olan, Sayıştay'ı yürütmenin kontrolüne sokarak kuvvetler ayrılığı ilkesini zedeleyen ve bu yönüyle de Anayasaya aykırı olan değişikliklerdir.

6. Ancak sözkonusu teklifin asıl amacı daha da vahimdir. Sayıştay'ın 21 üyesi 1985 tarih ve 3162 Sayılı Yasanın Geçici 3 üncü maddesi ile doğrudan, bir defaya mahsus olmak üzere, Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından seçilmişti. Bu kez halen boş olan 9 üyeliğe de doğrudan tayin yapılınca Sayıştay Genel Kurulunda seçim yapılırken gerekli 30 oy sayısı tamamlanmış olacaktır.

Anayasa Mahkemesine Sayıştay tarafından gönderilmiş olan Üye 1 Temmuz 1990 tarihinde emekli olmuştur. Boş üyelik için yeni seçim yapılması söz konusudur. Anayasanın 146 ncı

maddesi, Anayasa Mahkemesi Üyesi olacak Sayıştay temsilcisini Sayıştay Genel Kurulunca gönderilen 3 isim arasından Cumhurbaşkanı tarafından seçilmesini öngörmektedir. Sayıştay Genel Kurulundaki üyelerin çoğunun T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından doğrudan seçilmesi Anayasa Mahkemesi Üyeliği için verilecek 3 ismin belirlenmesinde etkili olacaktır.

Bu isimlerden 1 tanesinin iktidar yanlısı olması ve Cumhurbaşkanı tarafından Anayasa Mahkemesi Üyeliğine seçilmesi ise Anayasa Mahkemesinin son derece hassas olan dengesini bozabilecektir.

Böyle bir sonucun sorumluluğunu almak istemediğimiz ve Sayıştay'ın niteliğinin değiştirilerek iktidara bağımlı kılınmasını doğru bulmadığımız için karşı oy kullanmaktayız.

Birgen Keleş	*Abdulkadir Ateş*	*Ali Topuz*
İzmir	Gaziantep	İstanbul
Hilmi Ziya Postacı	*Enis Tütüncü*	*Erol Güngör*
Aydın	Tekirdağ	İzmir

MUHALEFET ŞERHİ

Söz konusu kanun teklifi ile, üye seçimlerinde önemli tıkanıklık meydana geldiği ileri sürülerek, 832 sayılı Kanunun bazı maddelerinde değişiklikler öngörülmektedir.

Her şeyden önce, teklifde gerekçe olarak ileri sürülen sayıştay üye seçimlerinde ortaya çıkan tıkanıklığın kanunî bir düzenlemeye gitmeden idarî usullerle giderilmesi her zaman mümkündür.

Ayrıca,

a) Sayıştay Başkanının seçimi için Plan ve Bütçe Komisyonunun toplantı nisabı, mevcut kanuna göre, üye tamsayısının üçte ikisi iken teklifle bu nisap üçte bire düşürülmektedir. Böylece, Sayıştay Birinci Başkanının seçimi için gerekli oy sayısı (15)den (8)e indirilmek istenmektedir.

Bu durum, asgariden, mevcut Anayasal kuruluşlar arasındaki dengeyi, Sayıştay Başkanı aleyhine bozacak bir sonuç yaratacaktır.

b) 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 19 uncu maddesinde "Sayıştaya ilişkin olarak yapılan kanun tasarısı ve teklifleri hakkında görüşlerini tespit etmek, vize ve denetleme işleri için yönetmelikler yapmak, genel kurulun görevleri arasındadır." denilmektedir.

Söz konusu hükme rağmen, Sayıştayın tamamen iç bünyesine dönük bir düzenlemenin getirildiği bu kanun teklifi hakkında Sayıştayın görüşünün alınması cihetine gidilmemiştir.

Bu nedenlerle, kanun teklifine muhalif kalıyoruz.

Sümer Oral	*Alaettin Kurt*	*Tevfik Ertüzün*
Manisa	Kocaeli	Zonguldak

MALATYA MİLLETVEKİLİ YUSUF BOZKURT ÖZAL'IN TEKLİFİ

21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 nci ve 6 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — 21.2.1967 tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Birinci Başkanın Seçimi

Madde 5. — Sayıştay 1 nci Başkanı, bu kanunda yazılı niteliklere sahip istekliler arasından TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından gizli oyla seçilir. TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Meclis İç Tüzüğü hükümlerine göre toplanır ve mevcudun salt çoğunluğunun oyunu alan seçilmiş sayılır.

Seçim sonucunun TBMM Genel Kurulunca onaylanması gerekir. Bu onay işlemi, Plan ve Bütçe Komisyonunca seçim yapıldığı günden başlayarak iki ay içinde tamamlandığı takdirde Plan ve Bütçe Komisyonu kararı kesindir.

Birinci Başkanın görev süresi 4 yıldır, süresi biten yeniden seçilebilir. Yeniden seçilemeyen ile seçime girmeyen veya süresi dolmadan bu görevinden çekilen Sayıştay Üyeliği görevine devam eder.

MADDE 2. — 21.2.1967 gün ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — 21.2.1967 tarih ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Birinci Başkan ve Üyelerin Nitelikleri

Madde 4. — Sayıştay Birinci Başkanı ve üyelerinin aşağıda sayılan niteliklerden en az birini taşıması şarttır.

A. Birinci Başkanlık için:

a) Sayıştay Daire Başkanlığı veya üyeliğinde,

b) Bakanlık, Müsteşarlık, Müsteşar Yardımcılığı ve Valilikte,

c) Genel ve Katma bütçeli dairelerin veya diğer kamu kurumlarının Genel Müdürlük veya Başkanlık görevlerinde,

d) Bakanlıkların teftiş kurulları ile Maliye ve Gümrük Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu Başkanlıklarında,

e) Yüksek Öğretim Kurumlarında hukuk, iktisat, işletme, muhasebe, Maliye ve Kamu Yönetimi profesörlüklerinde,

bulunmuş olmak;

B. Üyelik için:

a) Birinci sınıfa ayrıldıktan sonra en az dört yıl süreyle başarılı görev yapmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş Sayıştay Meslek Mensupluğu ve savcı yardımcılığında,

b) Sayıştay Savcılığında,

c) (A) fıkrasının b, c, d, e bendlerinde sayılan görevlerde bulunmuş olmak şarttır.

MADDE 2. — 21.2.1967 tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Birinci Başkanın Seçimi

Madde 5. — Sayıştay Birinci Başkanı, bu kanunda yazılı niteliklere sahip istekliler arasından TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından gizli oyla seçilir. TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Meclis İç Tüzüğü hükümlerine göre toplanır ve mevcudun salt çoğunluğunun oyunu alan seçilmiş sayılır.

Seçim sonucunun TBMM Genel Kurulunca onaylanması gerekir. Bu onay işlemi, Plan ve Bütçe Komisyonunca seçim yapıldığı günden başlayarak iki ay içinde tamamlanmadığı takdirde Plan ve Bütçe Komisyonu kararı kesindir.

Birinci Başkanın görev süresi 4 yıldır. Süresi biten yeniden seçilebilir. Yeniden seçilemeyen ile seçime girmeyen veya süresi dolmadan bu görevinden çekilen Birinci Başkan boş üye kadrosu şartı aranmaksızın Sayıştay üyesi olarak görevine devam eder, boşalan ilk üye kadrosu kendisine tahsis edilir.

MADDE 3. — 21.2.1967 gün ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Malatya Milletvekili Yusuf Bozkurt Özal'ın Teklifi)

Daire Başkanı ve Üyelerin Seçimi

Madde 6. — Sayıştayda boşalan üyeliklerin üçte ikisi Sayıştay Meslek Mensuplarından, üçte biri de diğer adaylar arasından seçilir.

Sayıştay Genel Kurulunca, Sayıştaya başvuranların sicilleri üzerinde yapılacak inceleme sonucunda, bu kanunda yazılı niteliklere sahip oldukları anlaşılanlar arasından üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyu ile her boş yer için üçer aday seçilir.

Sayıştay, boşalan üyeliklerin sayısı üçü bulduğunda üç gün içinde seçim için duyuru yapar. Genel Kurul, başladığı aday seçimini üçüncü üyeliğin boşaldığı tarihi takibeden doksan gün içinde sonuçlandıramadığı takdirde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Sayıştay Genel Kurulunca aday adaylıkları kabul edilmiş olanlar arasından seçimi doğrudan yapar.

Boş üyelik sayısı altıdan fazla olması halinde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu müracaatları kabul ederek seçimi doğrudan yapar.

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunca yapılacak seçimde 1 nci fıkrada belirtilen oranlar aynen uygulanır. 1/3 ve 2/3 oranlarının uygulanmasında tam sayı yanında meydana gelen kesirler bir adet olduğu takdirde Sayıştay Meslek Mensupları, iki adet olduğu takdirde biri Sayıştay Meslek Mensupları kontenjanına biri ise diğer adayların kontenjanına ilave edilir.

Sayıştaydaki çalışmaya ara verme müddeti bu sürenin hesabında nazara alınmaz.

Seçim 5 inci madde esaslarına göre yapılır.

MADDE 3. — 21.2.1967 tarih ve 832 sayılı Sayıştay kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 11. — Sayıştay Genel Kurulunda halen devam etmekte olan üye adaylığı seçimleri bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde sonuçlandırılamadığı takdirde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunca aday adaylıkları daha önce Sayıştay Genel Kurulunca kabul edilmiş olanlar arasından bu kanunda öngörülen oranlar dahilinde doğrudan seçim yapılır.

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı yürütür.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Üyelerin Seçimi

Madde 6. — Sayıştay'da boşalan üyeliklerin üçte ikisi Sayıştay Meslek Mensuplarından, üçte biri de diğer adaylar arasından seçilir. 2/3 ve 1/3 oranlarının uygulanmasında tamsayı yanında meydana gelen kesirler bir adet olduğu takdirde Sayıştay Meslek Mensupları; iki adet olduğu takdirde, biri Sayıştay Meslek Mensupları kontenjanına, biri ise diğer adayların kontenjanına aktarılır.

Sayıştay Genel Kurulunca, Sayıştay'a başvuranların sicilleri üzerinde yapılacak inceleme sonucunda, bu kanunda yazılı niteliklere sahip oldukları anlaşılanlar arasından üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyu ile her boş yer için üçer aday seçilir.

Sayıştay boşalan üyeliklerin sayısı üçü bulduğu tarihten itibaren üç gün içinde başlamak üzere basın ve yayın organları kanalı ile seçim için duyuru yapar. Genel Kurul ilk duyuru tarihinden itibaren bir aylık süre içinde başvuran ve aday adaylıkları kabul edilenler arasından başvuru süresinin bitiminden itibaren altmış gün içinde aday seçimini sonuçlandıramadığı takdirde, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, Sayıştay Genel Kurulunca aday adaylıkları kabul edilmiş olanlar arasından seçimi doğrudan yapar, çalışmaya ara verme müddeti bu sürenin hesabında nazara alınmaz.

Boş üyelik sayısı altıdan fazla olması halinde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu müracaatları kabul ederek seçimi doğrudan yapar.

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunca yapılacak seçimde 1 nci fıkrada belirtilen oranlar aynen uygulanır. Seçim 5 inci madde esaslarına göre yapılır.

MADDE 4. — 21.2.1967 tarihli ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 89 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Sayıştay Bütçesinin ita amiri Sayıştay Birinci Başkanıdır.

MADDE 5. — 21.2.1967 tarihli ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

Yabancı Ülkelere Gönderilme

EK MADDE 5. — Sayıştay Meslek Mensupları bilgi ve görgülerini artırmak veya meslekleriyle ilgili araştırma yapmak veya kurs ve öğrenim görmek için yabancı ülkelere iki yılı aşmamak üzere Sayıştay Başkanlığınca gönderilebilirler.

Yabancı ülkelere gönderilenlerin malî hakları, yükümlülükleri, giderlerinin karşılanması, aylık ve ödeneklerinin transferi konularında Devlet memurlarına ilişkin hükümler uygulanır.

Bu Kanun hükümlerine göre yabancı ülkelere gönderilenlerin derece yükselmeleri, kademe ilerlemeleri, emeklilik, aylık, ödenek ve diğer bütün özlük hakları ile yükümlülükleri devam eder.

GEÇİCİ MADDE 1. — Sayıştay Genel Kurulunda halen devam etmekte olan üye adaylığı seçimleri bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde sonuçlandırılmadığı takdirde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunca aday adaylıkları daha önce Sayıştay Genel Kurulunca kabul edilmiş olanlar arasından bu kanunda öngörülen oranlar dahilinde doğrudan seçim yapılır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yayımı tarihinde görevde bulunan Birinci Başkanın görev süresi seçildiği tarihteki hükümlere göre devam eder.

MADDE 6. — Bu Kanun Yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı yürütür.